

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

MINISTRY OF CULTURE, EDUCATION AND RELIGIOUS AFFAIRS

ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
& ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

GENERAL DIRECTION OF ANTIQUITIES
& CULTURAL HERITAGE

ΜΟΥΣΕΙΟ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

MUSEUM
OF BYZANTINE
CULTURE

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

TEMPORARY EXHIBITION

Ταξιδεύοντας στην Ανατολική Μεσόγειο
μέσα από το Ψηφιακό Αρχείο
Ελληνικού Πολιτισμού
του Θ. Κορρέ (Α.Π.Θ.)

Travelling in the Eastern Mediterranean
through the Digital Archive
of Greek Culture
of Theodoros Korres (A.U.TH.)

ΠΤΕΡΥΓΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ «ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΡΟΚΟΣ»
23 ΙΟΥΝΙΟΥ - 13 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2015

WING OF TEMPORARY EXHIBITIONS "KYRIAKOS KROKOS"
JUNE 23 - SEPTEMBER 13, 2015

Θεσσαλονίκη 2015

Thessaloniki 2015

ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
MUSEUM OF BYZANTINE CULTURE

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ARISTOTLE UNIVERSITY OF THESSALONIKI

Thessaloniki biennále: 5 of Contemporary Art

ΜΠΙΕΝΑΛΕ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων
HELLENIC REPUBLIC
Ministry of Culture, Education and Religious Affairs

Με την υποστήριξη / With the support

ΚΡΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
STATE MUSEUM
OF CONTEMPORARY ART

Με τη συμμετοχή / With the participation

Κίνηση 5 Μουσείων Θεσσαλονίκης
5 Museums' Movement in Thessaloniki

Η έκθεση εντάσσεται στο Κεντρικό Πρόγραμμα της 5ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης (23.06-30.09.2015), η οποία υλοποιείται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος Μακεδονία-Θράκη 2007-2013 του ΕΣΠΑ που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) και την Ελλάδα. Η οργάνωση είναι του Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης και πραγματοποιείται με τη συμμετοχή και συνεργασία της «Κίνησης των 5 Μουσείων Θεσσαλονίκης» και άλλων πολιτιστικών και εκπαιδευτικών φορέων, ινστιτούτων και ιδρυμάτων της πόλης και την υποστήριξη του Δήμου Θεσσαλονίκης.

The exhibition is part of the 5th Thessaloniki Biennale of Contemporary Art (23.06-30.09.2015).

The Biennale is funded by the Operational Program Macedonia-Thrace 2007-2013, co-financed by the European Union (European Regional Development Fund) and Greece.

The organization is run by the State Museum of Contemporary Art, realized with the participation of the “5 Museums’ Movement of Thessaloniki”, supported by the Municipality of Thessaloniki and with the collaboration of many local institutions.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ	COORDINATION - EXHIBITION CURATOR
Δρ Αγαθονίκη Τσιλιπάκου	Dr Agathoniki Tsilipakou
<i>Προϊσταμένη Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού</i>	<i>Director of the Museum of Byzantine Culture</i>
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ	SCIENTIFIC ADVISOR
Θεόδωρος Κορρές	Theodoros Korres
<i>Ομότιμος Καθηγητής Α.Π.Θ.</i>	<i>Professor Emeritus A.U.TH.</i>
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	CURATORIAL CONTRIBUTORS
Δρ Νίκος Μπονόβας, Δρ Αναστάσιος Σινάκος	Dr Nikolaos M. Bonovas, Dr Anastassios Sinakos
<i>αρχαιολόγοι</i>	<i>archaeologists</i>
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ	SCIENTIFIC CONTRIBUTOR
Νικολέτα Τρούπκου	Nikoleta Troupkou
<i>αρχαιολόγος, υποψήφ. διδάκτωρ Α.Π.Θ.</i>	<i>archaeologist, Ph.D. candidate A.U.TH.</i>
ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ - ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΑ	EXHIBITION DESIGN - GRAPHICS
Αναστασία Καραδημητρίου	Anastasia Karadimitriou
<i>αρχιτέκτων-μηχανικός</i>	<i>architect</i>
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ - ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	COMMUNICATION - PUBLIC RELATIONS
Δρ Ευαγγελία Αγγέλκου	Dr Evangelia Angelkou
<i>αρχαιολόγος</i>	<i>archaeologist</i>
ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	TECHNICAL SUPPORT
Ανέτα Τσούκα	Aneta Tsouka
<i>συντηρήτρια</i>	<i>conservator</i>
Γεώργιος Αλεξανδρής, Βασίλειος Ρέμβος	George Alexandris, Vassilis Remvos
<i>τεχνικοί</i>	<i>technicians</i>
ΦΩΤΙΣΜΟΣ	LIGHTING
Γεώργιος Ζίγκας	Giorgos Zigas
<i>ηλεκτρολόγος</i>	<i>lighting technician</i>

The Museum of Byzantine Culture participates in the events of the 5th Biennale of Contemporary Art in Thessaloniki with the temporary photography exhibition “*Travelling in the Eastern Mediterranean through the Digital Archive of Greek Culture of Theodoros Korres (AUTH)*”. Having as a general theme the Mediterranean, the event is placed within the “5M Movement”, a common action of the five major museums of the city.

The exhibition comprises a selection of 63 photographs from educational field trips of the History and Archaeology Department, Aristotle University of Thessaloniki, which are included in the Digital Archive of Greek Culture of Th. Korres (AUTH). The exhibition aims to show to the public a series of places, some more and some less known, with a strong Greek presence over time, as well as religious and secular monuments that have survived until today, whose common feature is their position along the coastline of Eastern Mediterranean. Structured into seven sections, the exhibition leads visitors to an imaginary route that starts with the northeastern Aegean, the coastline of Asia Minor, moves to the southeastern part of the Mediterranean basin, to reach the Sinai Peninsula and Egypt. In particular, the first section presents sites and monuments from the ancient regions of Aeolis and Ionia, including Assos, Aivali, Pergamon, Skala Vourlon and Alatsata. The second section includes Kirkintzes, Ephesus, Priene and Didyma in Ionia, and Philadelphia in Lydia. The third section consists of Livissi, Kekova, Myra and Phaselis in Lycia. The route in Asia Minor is completed in the fourth section, which includes cities and monuments on its southern part. These are Attaleia, Perge, Side (Pamphylia) and the monastery of Alahan (Cilicia). The section of Jordan follows, where the capital Amman (ancient Philadelphia) and the city Madaba are presented, and at the end of the section we have the Mount Sinai and the famous monastery of St. Catherine. The exhibition is completed with the seventh section, which has Egypt as a subject, presenting the church of St. George of the Greeks in Cairo and the Modern Library in Alexandria.

At the beginning of each section, an introductory text informs the visitor about the Greek presence over time and the culture of Hellenism in these areas, accompanied by a map of the specific region. The pictures presented below are accompanied by extended captions provide the necessary information based on the eyes of the archaeologist - researcher, traveler and visitor. At the same time we have a projection of more photographic takings from the places we deal with. This projection is taking place in a higher level above the photographs of the ground floor and in the eye-level of the viewer of the first floor, thus creating an atmosphere of a journey and nostalgia. The simple graphic compositions in tones of gray, which play with the white and the black and refer to the classic photographic film, differentiate and at the same time join the individual units of the exhibition together. In combination with the evocative lighting they create the feeling of a darkroom of a photography workshop and also the feeling of watching through the scuttle of a ship, which is sailing in the Mediterranean. The blue of the Mediterranean and the Aegean is dominant almost everywhere.

We believe that this exhibition presents important evidence on the history of Hellenism, due to the originality and rarity of the subject, but also due to the chronological and geographical area it covers. At the same time, the exhibition comes to highlight a contemporary form of a collective effort: the effort to become familiar with the archaeological sites, the monuments, the settlements, the places revealing the timeless presence and activity of the Greek communities. The exhibition is designed so as to travel in other cities.

In spite of the difficulties of times, optimistic, because I want it that way, I thank from my heart all the partners outside the Museum and the ones, who belong to the Museum's personnel. I especially thank the Aristotle University of Thessaloniki (A.U.TH.) in the face of its rector Mr. Perikles Mitkas, the professor emeritus Mr. Theodoros Korres, Nikoleta Troupkou and all my colleagues for this collective endeavor.

Dr Agathoniki Tsilipakou
Director of the Museum of Byzantine Culture

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού με την περιοδική έκθεση φωτογραφίας **«Ταξιδεύοντας στην Ανατολική Μεσόγειο μέσα από το Ψηφιακό Αρχείο Ελληνικού Πολιτισμού του Θεόδωρου Κορρέ (Α.Π.Θ.)»** συμμετέχει στις εκδηλώσεις της 5ης Biennale Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, με θεματική τη Μεσόγειο, στο πλαίσιο της κοινής δράσης των πέντε μεγάλων μουσείων της πόλης, γνωστής ως «Κίνηση των 5Μ».

Η έκθεση στηρίζεται στο φωτογραφικό υλικό (επιλογή 63 φωτογραφιών) από τις εκπαιδευτικές εκδρομές του Τμήματος Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Α.Π.Θ. που περιλαμβάνονται στο Ψηφιακό Αρχείο Ελληνικού Πολιτισμού του Θ. Κορρέ (Α.Π.Θ.). Η έκθεση έχει ως στόχο να προβάλλει στο ευρύ κοινό μια σειρά από περισσότερο ή λιγότερο γνωστούς τόπους με έντονη παρουσία Ελλήνων διαχρονικά, καθώς επίσης και εκκλησιαστικά και κοσμικά μνημεία που έχουν διασωθεί μέχρι σήμερα, με κοινό χαρακτηριστικό τη θέση τους κατά μήκος της παράλιας ζώνης της Ανατολικής Μεσογείου. Η έκθεση αρθρώνεται σε επτά ενότητες οδηγώντας τον επισκέπτη σε μία νοητή διαδρομή από Βορρά προς Νότο, που έχει αφετηρία την περιοχή του βορειοανατολικού Αιγαίου, τα παράλια της Μ. Ασίας, και προχωρά στο νοτιοανατολικό τμήμα της λεκάνης της Μεσογείου, για να καταλήξει στη χερσόνησο του Σινά και την Αίγυπτο. Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζονται τόποι και μνημεία από τις περιοχές της αρχαίας Αιολίδας και της Ιωνίας, περιλαμβάνοντας την Άσσο, το Αϊβαλί, την Πέργαμο, τη Σκάλα Βουρλών και τα Αλάτσατα. Στη δεύτερη ενότητα εντάσσονται ο Κιρκιντζές, η Έφεσος, η Πριήνη και τα Δίδυμα στην περιοχή της Ιωνίας, η Φιλαδέλφεια στην περιοχή της Λυδίας. Την τρίτη ενότητα αποτελούν το Λιβίσι, η Κέκοβα, τα Μύρα και η Φάσηλις από την περιοχή της Λυκίας. Η διαδρομή στη Μ. Ασία ολοκληρώνεται στο νότιο τμήμα της με την τέταρτη ενότητα της έκθεσης, στην οποία εντάσσονται η Αττάλεια, η Πέργη, η Σίδη (Παμφυλία) και το μοναστήρι του Αλχαν (Κιλικία). Ακολουθούν η ενότητα της Ιορδανίας (πέμπτη), στην οποία προβάλλονται το Αμμάν, η Μάδαβα και η ενότητα (έκτη) με το όρος Σινά και την ονομαστή μονή της Αγίας Αικατερίνης. Η έκθεση ολοκληρώνεται με την έβδομη ενότητα που έχει θέμα την Αίγυπτο, παρουσιάζοντας τον ναό του Αγίου Γεωργίου των Ελλήνων στο Κάιρο και τη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας.

Στην αρχή κάθε ενότητας τοποθετείται εισαγωγικό κείμενο με τις βασικότερες πληροφορίες για την ελληνική παρουσία διαχρονικά και τα έργα πολιτισμού του Ελληνισμού στις περιοχές αυτές, το οποίο συνοδεύεται από σχεδιαστική απόδοση χάρτη. Οι φωτογραφίες που παρουσιάζονται στη συνέχεια συνοδεύονται από εκτεταμένες κειμενολεξάντες που δίδουν την απαραίτητη πληροφορία με βάση τη ματιά του αρχαιολόγου - ερευνητή, του περιηγητή και του ταξιδιώτη. Παράλληλα γίνεται προβολή περισσότερων φωτογραφικών λήψεων από τους εξεταζόμενους τόπους σε ανώτερο επίπεδο, επάνω από το υπόβαθρο των φωτογραφιών του κάτω ορόφου και στο ύψος του ματιού του θεατή του πάνω ορόφου, δημιουργώντας περισσότερο μια γενικότερη ατμόσφαιρα ταξιδιού και νοσταλγίας. Οι λιτές γραφιστικές συνθέσεις σε τόνους του γκριζου, που παίζουν με το λευκό και το μαύρο και παραπέμπουν στο κλασικό φωτογραφικό φιλμ, διαφοροποιούν και παράλληλα συνδέουν τις επιμέρους ενότητες μεταξύ τους. Σε συνδυασμό με τον υποβλητικό φωτισμό δημιουργούν στο θεατή την αίσθηση του σκοτεινού θαλάμου ενός εργαστηρίου φωτογραφίας, παράλληλα με εκείνη της οπτικής μέσα από το φινιστρίνι του πλοίου, που πλέει στη Μεσόγειο. Το γαλάζιο της Μεσογείου και του Αιγαίου κυρίαρχο σχεδόν παντού.

Πιστεύουμε ότι η εν λόγω έκθεση λόγω της πρωτοτυπίας του θέματος της, αλλά και της γεωγραφικής και χρονολογικής έκτασης που αυτό καλύπτει, παρουσιάζει σημαντικά τεκμήρια για την ιστορία του Ελληνισμού. Παράλληλα έρχεται να προβάλλει και μια σύγχρονη μορφή συλλογικής προσπάθειας: Την προσπάθεια γνωριμίας με τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία, τους οικισμούς, τους τόπους με τη διαχρονική παρουσία και δράση κοινοτήτων Ελλήνων στον χώρο της Μεσογείου. Η έκθεση έχει σχεδιασθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι περιοδεύουσα.

Σε πείσμα των καιρών, αισιόδοξη λόγω θέλησης, ευχαριστώ από καρδιάς όλους τους συντελεστές εκτός και εντός Μουσείου, και ιδιαίτερα το Α.Π.Θ., στο πρόσωπο του πρύτανη κ. Περικλή Μήτκα, τον ομότιμο καθηγητή κ. Θεόδωρο Κορρέ, τη Νικολέτα Τρούπκου και τους συναδέλφους μου για το συλλογικό αυτό εγχείρημα.

Δρ Αγαθονίκη Τσιλιπάκου
Προϊσταμένη Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού

The Aristotle University of Thessaloniki salutes with great pleasure the outcome of the multiannual scientific - educational visits of the students of the Faculty of Philosophy in Asia Minor. These visits had, as an outcome, the creation of the great Digital Archive of Greek Culture, a small part of which is shown in the periodic exhibition of the Museum of Byzantine Culture, which is included in the Thessaloniki 5th Biennale of Contemporary Art.

This Archive, which is property not only of the Department of History and Archaeology, but also of the University in general, is the work of the Professor Emeritus of Byzantine History Theodoros Korres. The above Professor captured with his camera lens monuments of our cultural heritage in Asia Minor and he made them accessible to the academic community of our University. For this reason the Aristotle University of Thessaloniki (A.U.TH.) expresses its thanks to the creator of this Archive.

Perikles Mitkas
Rector of A.U.TH.

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης χαιρετίζει με ιδιαίτερη ευχαρίστηση το αποτέλεσμα των πολυετών επιστημονικών - εκπαιδευτικών επισκέψεων των φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής στη Μικρά Ασία, που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του μεγάλου Ψηφιακού Αρχείου Ελληνικού Πολιτισμού, μικρό τμήμα του οποίου παρουσιάζεται στην περιοδική έκθεση του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού, που εντάσσεται στην 5η Biennale Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης.

Το Αρχείο αυτό, κτήμα όχι μόνο του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας αλλά και του Πανεπιστημίου μας γενικότερα, είναι έργο του Ομότιμου Καθηγητή Βυζαντινής Ιστορίας Θεόδωρου Κορρέ, ο οποίος απαθανάτισε με τον φωτογραφικό του φακό, μνημεία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς στη Μικρά Ασία και τα κατέστησε προσιτά στην ακαδημαϊκή κοινότητα του Πανεπιστημίου μας, λόγος για τον οποίο το Α.Π.Θ. εκφράζει τις ευχαριστίες του προς τον δημιουργό του.

Περικλής Μήτκας
Πρύτανης Α.Π.Θ.

The Digital Archive of Greek Civilisation is the result of personal work of many years. It started in 1971, when I photographed Byzantine churches of Thessaloniki and certain monasteries of Mount Athos. A few years later, I started to participate in educational trips to Constantinople and Asia Minor, accompanying my students of the Department of History and Archaeology of the Aristotle University of Thessaloniki. There, I had the opportunity to photograph, not only Byzantine, but also monuments of the Classical, Hellenistic and Roman periods. My main concern was to document and register as many monuments of our civilisation as I could, so that this material would be used by my colleagues and students in our Department and our University.

In the past 25 years, photographing antiquities became more systematic, since I was able to participate in long educational-scientific trips to Asia Minor, organized by Professor Vasilis Katsaros, of the Department of Philology, to whom I express my gratitude.

The Digital Archive of Greek Civilisation (reaching the number of 85.000 photos) includes digital and digitised files of high quality. Recently, it has been enriched with videos from places of great historical and archaeological importance.

The last phase of the program was made possible due to the support of the Aristotle University, which started during the rectorship of the last Yannis Antonopoulos and continues until the present day. I would also like to thank the former Vice-Rectors Mr. Andreas Yannakoudakis and Mrs. Sophia Kouidou-Andreou and the Vice-Rector Mr. Theodoros Laopoulos, of the present rectorship of Mr. Periklis Mitkas.

The program would have not been possible without the help of Nikoleta Troupkou, PhD candidate in Byzantine Archaeology, who worked during the past years with exceptional zeal and ability in organising and classifying the Archive.

My gratitude to Dr. Agathoniki Tsilipakou, Director of the Museum of Byzantine Culture, for the excellent organisation of the Exhibition and the publication of this catalogue.

Hoping that my colleagues will use the Archive for their lectures and will eventually enrich it, I wish to the students of the Department of History and Archaeology and all the visitors of the Exhibition, pleasant journeys to the ancient Greek and Byzantine past.

Theodore Korres

Το Ψηφιακό Αρχείο Ελληνικού Πολιτισμού είναι καρπός προσωπικής εργασίας πολλών χρόνων. Αρχισε το 1971 με τη φωτογράφιση βυζαντινών ναών της Θεσσαλονίκης και μονών του Αγίου Όρους. Αργότερα, συμμετέχοντας σε φοιτητικές εκδρομές στην Κωνσταντινούπολη και στη Μικρά Ασία, είχα την ευκαιρία να φωτογραφίσω εκτός των βυζαντινών και μνημεία κλασσικά, ελληνιστικά και ρωμαϊκά. Κύριο μέλημά μου, η αποτύπωση και καταγραφή των μνημείων του πολιτισμού μας, με απώτερο σκοπό τη χρήση του υλικού αυτού από τους συναδέλφους και φοιτητές του Τμήματός μας και του Α.Π.Θ. γενικότερα.

Την τελευταία εικοσιπενταετία, η φωτογράφιση έγινε συστηματικότερη με την ευκαιρία συμμετοχής μου στις πολυήμερες εκπαιδευτικές-επιστημονικές εκδρομές στη Μικρά Ασία, που διοργανώθηκαν από τον καθηγητή του Τμήματος Φιλολογίας Βασίλη Κατσαρό, τον οποίο ευχαριστώ.

Το Ψηφιακό Αρχείο Ελληνικού Πολιτισμού (που αγγίζει πλέον τις 85.000 λήψεις) περιλαμβάνει ψηφιακά και ψηφιοποιημένα αρχεία υψηλής ανάλυσης. Τα τελευταία χρόνια το Αρχείο εμπλουτίστηκε με videos από χώρους ιδιαίτερου ιστορικού-αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.

Η τελευταία συστηματική φάση του προγράμματος κατέστη δυνατή χάρη στην υποστήριξη του Α.Π.Θ., που άρχισε από την

περίοδο της πρυτανείας του αείμνηστου Γιάννη Αντωνόπουλου και συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Πρόσθετες ευχαριστίες οφείλω στους αρμόδιους πρώην αντιπρυτάνεις, τον κ. Ανδρέα Γιαννακουδάκη και την κ. Σοφία Κουίδου-Ανδρέου, καθώς επίσης στον αντιπρύτανη κ. Θεόδωρο Λαόπουλο, της σημερινής πρυτανείας του κ. Περικλή Μήτκα.

Η πραγματοποίηση του προγράμματος δεν θα ήταν εφικτή χωρίς τη βοήθεια της Νικολέτας Τρούπκου, υποψήφιας διδάκτορος Βυζαντινής Αρχαιολογίας, η οποία τα τελευταία χρόνια εργάστηκε με εξαιρετικό ζήλο και ικανότητα στην οργάνωση του Αρχείου.

Τις θερμές μου ευχαριστίες στην κ. Αγαθονίκη Τσιλιπάκου, Διευθύντρια του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού, διότι χωρίς τη σκληρή δουλειά και τις εξαιρετικές οργανωτικές της ικανότητες δεν θα ήταν δυνατή η πραγματοποίηση της Έκθεσης, ούτε και η έκδοση του παρόντος καταλόγου.

Με την ελπίδα ότι και άλλοι συνάδελφοι θα χρησιμοποιήσουν το υλικό του Αρχείου στα μαθήματά τους και θα φροντίσουν να το εμπλουτίσουν, εύχομαι στους φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας και στους επισκέπτες της Έκθεσής μας, ευχάριστα ταξίδια στο αρχαίο ελληνικό και βυζαντινό παρελθόν.

Θεόδωρος Κορρές

Asia Minor

Assos - Aivali - Pergamon (Aeolis) - Skala Vourlon - Alatsata (Ionia - Erythraia)

The presence of Greeks in Asia Minor is attested since already the middle of the 2nd millennium (15th c. B.C.) and is extended from the shores on the Aegean Sea to Caria and Cilicia. In western Asia Minor, where the first colonies were mainly founded, one can locate smaller geographical units.

Aeolis, according to Strabo, whose opinion was generally accepted, extended between Propontis and Hellespont in the north and Smyrna to the south. It was colonised by the Aeolians, who founded also Smyrna, which later passed under the control of the Ionians.

The first Greeks arrived at **Assos** from the island of Lesbos in the 7th c. B.C. The city flourished during the times of Antiquity and it is worth saying that Aristotle lived there for three years (348-345 B.C.) after an invitation by its king Hermeias. During this time he carried out some of his scientific researches.

Aivali (**Kydonies** in Greek) was founded in the 16th c. by Greeks from Lesbos and had an entirely Greek population, which in the beginning of the 20th c. numbered over 20.000 inhabitants. From the year 1773 onwards, when the city gained a relative autonomy, it shows a swift progress in almost all fields. The year 1803 saw the foundation of the so-called “Academia of Kydonies”, which, for that era, represented one of the most important

schools and provided higher education for Greeks and not only.

Pergamon had an impressive growth from the 3rd c. B.C. onwards, when it became the capital of the homonymous Hellenistic kingdom. The city's prosperity continues during the time of Roman dominion. Pergamon was the birthplace of two important personalities; one of them was the famous doctor Galen and the other one was the renowned traveller and geographer Pausanias (2nd c.).

Directly south to Aeolis there is **Ionia**, which covers the region up to Didyma, slightly north of Halicarnassus. It constituted the centre of Asia Minor Hellenism from almost the beginning of the 1st millennium B.C. until the Roman era, when Ionic Ephesus was the seat of the province of Asia. In the **peninsula of Erythraia** in Ionia there are two settlements. The first one, situated very close to the ancient city of Clazomenae, is **Skala Vourlon**, which was the harbour of the Byzantine city of Vourla. The second is **Alatsata**, slightly west to Skala Vourlon. The name of Alatsata comes probably from the ancient Greek word *alas*, which means salt (the word in modern Greek is *alati*). Therefore the word “Alatsata” means the place that has a lot of salt, since it is known that there were salt pits in the area. Founded in the 17th c., Alatsata was entirely populated by Greeks and gradually had a significant growth, mainly due to the production and commerce of raisins.

Μικρά Ασία

Άσος - Αϊβαλί - Πέργαμος (Αιολίδα) - Σκάλα Βουρλών - Αλάτσατα (Ιωνία - Ερυθραία)

Η παρουσία των Ελλήνων στη Μ. Ασία βεβαιώνεται ήδη από τα μέσα της 2ης χιλιετίας (15ος αι. π. Χ.) και εκτείνεται από τα παράλια του Αιγαίου έως την Καρία και την Κιλικία. Στη δυτική Μ. Ασία, όπου κυρίως ιδρύθηκαν οι πρώτες αποικίες, μπορεί να εντοπίσει κάποιος μικρότερες γεωγραφικές ενότητες.

Η **Αιολίδα**, σύμφωνα με τον Στράβωνα, η άποψη του οποίου έγινε γενικά αποδεκτή, εκτεινόταν μεταξύ της Προποντίδας και του Ελλησπόντου στα βόρεια και της Σμύρνης στα νότια. Αποικίστηκε από τους Αιολείς, που ίδρυσαν και τη Σμύρνη, η οποία αργότερα πέρασε στον έλεγχο των Ιώνων.

Οι πρώτοι Έλληνες έφτασαν στην **Άσο** από τη Λέσβο τον 7ο αι. π. Χ. Η πόλη άκμασε κατά την αρχαιότητα και είναι αξιοσημείωτο ότι σε αυτή διέμενε για τρία χρόνια (348-345 π. Χ.), προσκεκλημένος του βασιλιά της, Ερμεία, ο Αριστοτέλης, όπου και πραγματοποίησε κάποιες από τις επιστημονικές του έρευνες.

Το **Αϊβαλί (Κυδωνίες)** ιδρύθηκε τον 16ο αι. από Έλληνες της Λέσβου και είχε αποκλειστικά ελληνικό πληθυσμό, ο οποίος στις αρχές του 20ου αι. αριθμούσε πάνω από 20.000 κατοίκους. Από το έτος 1773, όταν απέκτησε σχετική αυτονομία, εμφανίζει αλματώδη ανάπτυξη σε όλους τους τομείς. Το 1803 ιδρύθηκε η

Ακαδημία των Κυδωνιών, ένα από τα μεγαλύτερα εκπαιδευτικά κέντρα του Ελληνισμού εκείνη την εποχή.

Η **Πέργαμος** γνωρίζει εντυπωσιακή ανάπτυξη από τον 3ο αι. π. Χ., όταν γίνεται πρωτεύουσα του ομώνυμου ελληνιστικού βασιλείου. Η ακμή της πόλης συνεχίζεται και κατά την εποχή της κυριαρχίας των Ρωμαίων. Η Πέργαμος υπήρξε η γενέτειρα δύο σημαντικών προσωπικοτήτων, του διάσημου γιατρού Γαληνού και του ονομαστού περιηγητή και γεωγράφου Πausανία (2ος αι.).

Αμέσως νότια της Αιολίδας βρίσκεται η **Ιωνία**, στην περιοχή που φτάνει έως και τα Δίδυμα, λίγο βορειότερα από την Αλικαρνασσό. Αποτέλεσε το κέντρο του μικρασιατικού Ελληνισμού από την αρχή σχεδόν της 1ης χιλιετίας π. Χ. έως την εποχή των Ρωμαίων, οπότε η ιωνική Έφεσος υπήρξε η έδρα της επαρχίας της Ασίας. Στη **χερσόνησο της Ερυθραίας** βρίσκονται δύο οικισμοί: η **Σκάλα Βουρλών**, πολύ κοντά στις αρχαίες Κλαζομενές, υπήρξε επίνειο της βυζαντινής πόλης των Βουρλών, ενώ λίγο δυτικότερα βρίσκονται τα **Αλάτσατα**. Το όνομά τους πιθανόν προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη άλας, αλάτι στη νεοελληνική γλώσσα. Επομένως η λέξη Αλάτσατα σημαίνει τον «αλατότοπο», αφού είναι γνωστό ότι στην περιοχή υπήρχαν αλυκές. Ιδρύθηκαν τον 17ο αι., είχαν σχεδόν αμιγή ελληνικό πληθυσμό, και σταδιακά γνώρισαν αξιοσημείωτη ανάπτυξη, κυρίως λόγω της παραγωγής και του εμπορίου της σταφίδας.

Ἄσσος *Assos*

Ο ναός της Αθηνάς στην Ἄσσο ανεγέρθηκε γύρω στο 530 π. Χ. στην ακρόπολη της πόλης. Ήταν ένας από τους ελάχιστους ναούς δωρικού ρυθμού που οικοδομήθηκαν κατά την Αρχαιότητα στη Μ. Ασία

The temple of Athena in Assos was erected circa 530 B.C. on the citadel of the city. It was one of the very few Doric temples that were erected during the times of Antiquity in Asia Minor

Ἄσσος *Assos*

Το θέατρο της Ἀσσου, στην πλαγιά που αντικρίζει το Αιγαίο, χρονολογείται από την ελληνιστική εποχή (3ος αι. π. Χ.)

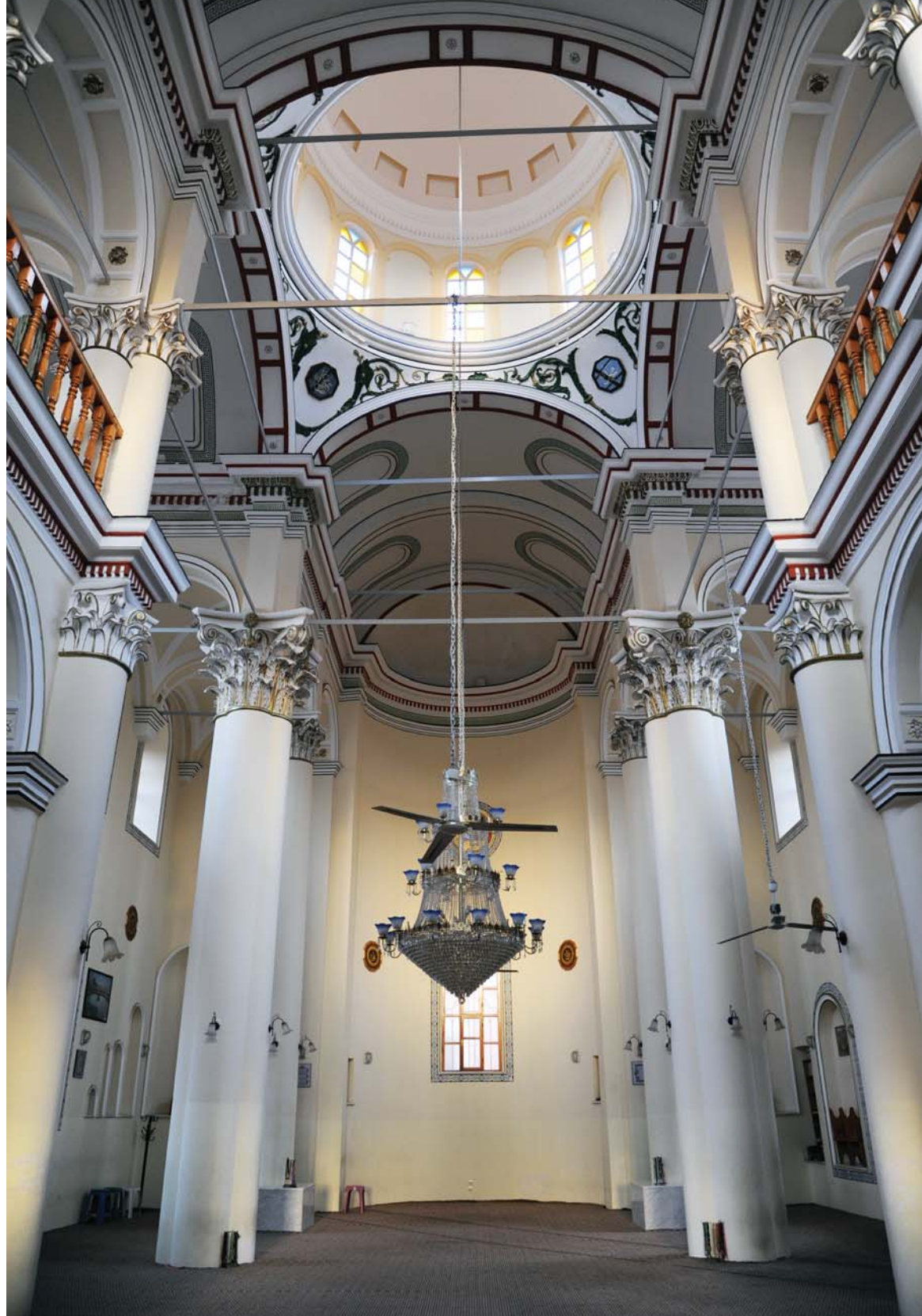
Situated on the slope that faces the Aegean Sea, the theatre of Assos is dated to the Hellenistic era (3rd c. B.C.)

Αἰβαδί Aivali

Εσωτερικό του ναού του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στο Αἰβαλί (1869-1870). Ο σταυροειδής αυτός, με τρούλο, ναός ήταν έργο του Αἰβαλιώτη αρχιτέκτονα Εμμανουήλ Κουνά, που οικοδόμησε και άλλες εκκλησίες στις Κυδωνίες και τα Μοσχονήσια. Σήμερα είναι τζαμί, γνωστό με την ονομασία «Σαατλί τζαμί» (= το τζαμί του ωρολογίου). Το όνομα αυτό προήλθε από το ωρολόγιο του κωδωνοστασίου, το οποίο οι παλιοί Αἰβαλιώτες ονόμαζαν «ρολόγι του Ανδρονίκου» από το όνομα του δωρητή του

Interior of the church of St. John the Forerunner in Aivali (1869-1870). This cross-domed church was a work of the architect Emmanouil Kounas. Kounas was an Aivali native and he erected other churches also there and in the Moschonissia islands. Today this church is a mosque known with the name Saatli mosque, i.e. the mosque of the clock. This name came from the clock of the steeple, which the inhabitants of Aivali named “the clock of Andronikos” by the name of its donor

Αἰβαδί Aivali

Ελληνικό σπίτι στο Αἰβαλί. Τα φουρούσια πάνω από την είσοδο δηλώνουν την ύπαρξη μπαλκονιού και ορόφου, τα οποία δεν σώζονται σήμερα. Στις 3 Ιουνίου 1821 οι Κυδωνίες καταστράφηκαν από πυρκαγιά στη διάρκεια ελληνοτουρκικών συγκρούσεων και επανιδρύθηκαν το 1832, όταν με φερμάνι επιτράπηκε η επιστροφή 20.000 κατοίκων τους, που είχαν φύγει ως πρόσφυγες, κυρίως σε νησιά του Αιγαίου

Greek house in Aivali. The corbels above the entrance denote the existence of a balcony and a floor, now destroyed. Kydonies was devastated by fire on the 3rd of June 1821 during the time of Greek Revolution and was refounded in 1832, when the Sultan issued a decree - a firman - which allowed the return of about 20.000 inhabitants, who lived as refugees after the destruction of their homes, mainly on the Aegean islands

Αἰβαδί Aivali

Άποψη της παραλίας στο Αἰβαλί. Η πρώτη γραπτή μνεία της πόλης εντοπίζεται σε χειρόγραφο κατάστιχο του 1653 στο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων

View of the seafront in Aivali. The first written mention of the city is found in a manuscript (1653) kept in the Patriarchate of Jerusalem

Αἶβαδί Aivali

Ηλιοβασίλεμα στο Αἶβαλί με φόντο τα Μοσχονήσια

Sunset in Aivali; in the background the islands of Moschonissia

Πέργαμος Pergamon

Η «κόκκινη αυλή» της Περγάμου - η ονομασία δόθηκε εξαιτίας του χρώματος των πλίνθων - ανοικοδομήθηκε τον 2ο αι. μ.Χ. ως ναός του Σέ(ά)ραπι και άλλων αιγυπτιακών θεοτήτων. Τον 5ο αι., όμως, μέρος του κτηρίου μετασχηματίστηκε στον χριστιανικό ναό του Αγίου Ιωάννη ή/και του Αγίου Αντίπα, επισκόπου της πόλης, ο οποίος μαρτύρησε κατά τον 1ο αι. μ.Χ.

The “Red Basilica” (Red Courtyard) of Pergamon - whose name reflects the colour of the bricks - was erected in the 2nd c. A.D. as a temple of Se(a)rapis and other Egyptian deities. In the 5th c. part of the building was transformed into the Christian temple of St. John or/and St. Antipas, bishop of the city, who became a martyr during the 1st c.

Πέργαμος *Pergamon*

Άποψη της «κόκκινης αυλής» και ο ένας από τους δύο κυκλικούς πύργους, που ανοικοδομήθηκαν την ίδια εποχή.

Το εντυπωσιακό συγκρότημα (περί τα 300 μ. μήκος) ήταν χτισμένο με βάση ένα συμμετρικό σχέδιο και είχε τρία κύρια μέρη, ενώ στα δυτικά του περνούσε ο δρόμος που οδηγούσε στο Ασκληπιείο

View of the “Red Basilica” (Red Courtyard). Beside, one of the two circular towers, which were erected during the same period with the “Red Courtyard”. The impressive building complex (with a total length of c. 300 m.) was built according to a symmetrical plan and had three main parts, whereas the road, which led to the Asclepeion, passed through its W side

Σκάλα Βουρλών Skala Vourlon

Άποψη της προκυμαίας και του λιμανιού της Σκάλας Βουρλών

View of the seafront and the harbour of SkalaVourlon

Σκάλα Βουρλών Skala Vourlon

Στη Σκάλα Βουρλών διέθεταν εξοχικές κατοικίες πολλοί Έλληνες αστοί της Σμύρνης, όπως η οικογένεια του νομπελίστα ποιητή Γιώργου Σεφέρη (Βουρλά Σμύρνης 1900 - Αθήνα 1971), ο οποίος μεγάλωσε στη Σκάλα Βουρλών. Εσωτερικό της οικίας Σεφέρη στη Σκάλα Βουρλών, όπως έχει διαμορφωθεί από τους σημερινούς κατόχους της

Many Greeks, who lived in Smyrna, had houses in Skala Vourlon. One of them was the father of the poet Giorgos Seferis (Vourla of Smyrna 1900 - Athens 1971), who has been awarded the Nobel Prize for Literature. Seferis was brought up in Skala Vourlon. Interior of Seferis' house in Skala Vourlon, as it has been decorated by its present owners

Αλάτσατα Alatsata

Ο ναός των Εισοδίων της Θεοτόκου στα Αλάτσατα ανοικοδομήθηκε το 1832. Αρχιτέκτονας του ναού ήταν ο Σμυρνιός Εμμανουήλ Καλονάρης, ενώ το μαρμάρινο τέμπλο κατασκεύασε το 1874 ο Τηνιακός Ιωάννης Χαλα(ε)πάς, πατέρας του Γιαννούλη, σε ρυθμό ανάμικτο με πολλά νεοκλασικίζοντα και μπαρόκ στοιχεία. Το κόστος του τέμπλου ανήλθε σε υπέρογκο, για εκείνη την εποχή, ποσό

The church of Virgin Mary in Alatsata was erected in 1832. Its architect was Emmanouil Kalonaris from Smyrna, whereas Ioannis Chala(e)pas from the island of Tinos, father of the famous sculptor Yiannoulis Chala(e)pas, created the marble iconostasis (templon) in 1874 in a style that mixed neoclassical with baroque elements. The cost of the iconostasis was enormous for the period

Αδάτσατα Alatsata

Άποψη του εσωτερικού του ναού των Εισοδίων της Θεοτόκου από τα ανατολικά προς τη δυτική είσοδο

View of the interior of the church of Virgin Mary seen from east to the west entrance

Asia Minor

Kirkintzes - Ephesus - Priene - Didyma (Ionia) - Philadelphiea (Lydia)

Kirkintzes, a Greek village on the foot of Galesion mountain, is nowadays a listed settlement. It became very known among the wide public due to the novel “Bloody Soil” written by Dido Soteriou.

In the region, where ancient **Ephesus** is situated, the first Greek settlers arrived c. 1.000 B.C. Heraclitus (540-480 B.C.), the great pre-Socratic philosopher, was born in this Ionian city. In Ephesus also there was the temple of Artemis, one of the seven wonders of the ancient world. In the 1st c. Apostle Paul visited the city and its heyday continued also during the Byzantine era.

Priene was one of the most important cities of the Ionian League, which included twelve cities. Bias, one of the seven sages, was born there. It seems that Alexander the Great helped the reestablishment of Priene in the 4th c. B.C., whereas during the Byzantine period Priene was a bishopric seat.

South to Priene and close to Miletus there is **Didyma**, one of the greater religious centers of the ancient world. Its building rem-

nants are dated back to the 8th c. B.C. A temple and an oracle dedicated to Apollo existed in Didyma.

In **Lydia**, east to Aeolis and to Ionia, the city of **Philadelphia** is situated. Lydia, with its capital Sardis, was a wealthy country - one of its kings in the 6th c. B.C. was Croesus - whereas the first coins, made of electrum, were issued there. After Alexander the Great's conquest, the process of Hellenization is intensified and gradually until the 1st c. B.C. the Lydians are assimilated with the Greeks, along with the other peoples of central and south Asia Minor.

Philadelphia was founded by the kings of Pergamon in the 2nd c. B.C. In the 1st c. A.D. Apostle Paul visited the city and the local church gradually acquired a great importance. Philadelphia was the last Byzantine bastion in Asia Minor. It was conquered by the Ottomans in 1390, almost one century later after the rest regions in Asia Minor.

Μικρά Ασία

Κιρκιντζές - Έφεσος - Πριήνη - Δίδυμα (Ιωνία) - Φιλαδέλφεια (Λυδία)

Ο **Κιρκιντζές**, ελληνικό χωριό στους πρόποδες του Γαλυσίου όρους, είναι σήμερα διατηρητέος οικισμός. Στο ευρύ κοινό έγινε πολύ γνωστός από το μυθιστόρημα «Ματωμένα Χώματα» της Διδούς Σωτηρίου.

Στην περιοχή, όπου η αρχαία **Έφεσος**, οι πρώτοι Έλληνες άποικοι έφτασαν γύρω στο 1.000 π. Χ. Στην ιωνική αυτή πόλη γεννήθηκε ο μεγάλος προσωκρατικός φιλόσοφος Ηράκλειτος (540-480 π. Χ.). Στην Έφεσο βρισκόταν επίσης ο ναός της Αρτέμιδος, ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου. Κατά τον 1ο αι. μ. Χ. ο Απόστολος Παύλος επισκέπτεται την πόλη, της οποίας η ακμή συνεχίζεται και κατά τη βυζαντινή εποχή.

Η **Πριήνη** ήταν μία από τις σημαντικότερες πόλεις της Ιωνικής Συμπολιτείας, που περιελάμβανε δώδεκα πόλεις. Από εκεί καταγόταν ο Βίας, ένας από τους επτά σοφούς. Στην επανίδρυσή της, τον 4ο αι. π. Χ., φαίνεται ότι συνέβαλε ο Μ. Αλέξανδρος, ενώ κατά τη βυζαντινή εποχή η Πριήνη ήταν έδρα επισκοπής.

Νότια από την Πριήνη, και κοντά στη Μίλητο, βρίσκονται τα

Δίδυμα, με οικοδομικά λείψανα που χρονολογούνται από τον 8ο αι. π. Χ., ένα από τα μεγαλύτερα λατρευτικά / θρησκευτικά κέντρα του αρχαίου κόσμου. Εδώ υπήρχαν ναός και μαντείο αφιερωμένα στον Απόλλωνα.

Στη **Λυδία**, ανατολικά της Αιολίδας και της Ιωνίας, βρίσκεται η πόλη της **Φιλαδέλφειας**. Η Λυδία, με πρωτεύουσα τις Σάρδεις, ήταν μία πλούσια χώρα - ένας από τους βασιλιάδες της, κατά τον 6ο αι. π. Χ., ήταν ο Κροίσος - ενώ εκεί κόπηκαν από ήλεκτρο τα πρώτα νομίσματα. Μετά την έλευση στην περιοχή του Μ. Αλεξάνδρου εντείνεται ο εξελληνισμός, και σταδιακά έως τον 1ο αι. π. Χ. οι Λυδοί, όπως και άλλοι λαοί της κεντρικής και νότιας Μ. Ασίας, αφομοιώνονται από τους Έλληνες.

Η Φιλαδέλφεια ιδρύθηκε από τους βασιλείς της Περγάμου τον 2ο αι. π.Χ. Την πόλη επισκέφθηκε τον 1ο αι. μ. Χ. ο Απόστολος Παύλος και σταδιακά η τοπική Εκκλησία απέκτησε μεγάλη σημασία. Η Φιλαδέλφεια αποτέλεσε το τελευταίο προπύργιο των Βυζαντινών στη Μ. Ασία, αφού καταλήφθηκε από τους Οθωμανούς το 1390, σχεδόν έναν αιώνα μετά από τις υπόλοιπες μικρασιατικές περιοχές.

Κιρκιντζές Kirkintzes

Άποψη του Κιρκιντζέ. Η αρχιτεκτονική των παλιών σπιτιών του θυμίζει σε πολλά αυτή άλλων οικισμών στη Μ. Ασία και τα Βαλκάνια. Τα σπίτια αυτά ήταν συνήθως διώροφα, σκεπάζονταν με κεραμίδια και δεν είχαν τaráτσες, ενώ το υπόγειο το χρησιμοποιούσαν ως αποθήκη ή στάβλο

View of Kirkintzes. The architecture of the old houses of this settlement, in many levels, reminds that of other settlements in Asia Minor and in the Balkans. These houses were usually with two stores, roofed with tiles and did not have balconies, whereas the basement was used as storeroom or stable

Εφεσος Ephesus

Άποψη των ερειπίων του ναού του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στην Έφεσο (6ος αι. μ.Χ.). Στη θέση του ερειπωμένου μαρτυρίου, που κατά την παράδοση ανήγειρε ο Μ. Κωνσταντίνος στον τόπο ταφής του αγίου, ο Ιουστινιανός οικοδόμησε μεγαλοπρεπή ναό σε σχήμα σταυρού με έξι τρούλους και μνημειώδες αίθριο στη δυτική πλευρά. Ο μεγαλύτερος τρούλος, στη διασταύρωση των κεραιών του σταυρού, στέγαζε τον τάφο του αγίου Ιωάννη

View of the ruins of the church of St. John the Theologian in Ephesus (6th c. A.D.). In the place of the abandoned martyrium, which, according to tradition, was erected above the tomb of the Saint by Constantine the Great, the first Christian Emperor, Justinian erected a magnificent, cross-shaped church. Six domes covered this cross, which had a monumental atrium on its west side. Placed above the crossing of the cross's arms, the largest dome used to house St. John's tomb

Εφεσος Ephesus

Άποψη του ναού του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου με το σύνθρονο του Ιερού Βήματος ανατολικά. Μπροστά από το Ιερό ο θεωρούμενος ως τάφος του αγίου. Οι κίονες και ο γλυπτός διάκοσμος ανήκουν στη μεσοβυζαντινή εποχή (10ος-12ος αι.)

View of the church of St. John the Theologian with the synthronon inside the sanctuary at the east. In front of the sanctuary the tomb, which is considered to be the tomb of the Saint. The columns and the sculpted decoration date to the middle Byzantine period (10th-12th c.)

Πριήνη Priene

Ιωνικός ναός της Αθηνάς Πολιάδος στην Πριήνη (4ος αι. π. Χ.). Το άγαλμα της θεάς ήταν αντίγραφο εκείνου της Αθηνάς του Φειδία, που βρισκόταν στον Παρθενώνα, ενώ αρχιτέκτονας του οικοδομήματος ήταν ο Πύθεος. Ο τελευταίος ανήγειρε και το Μαυσωλείο στην πατρίδα του, την Αλικαρνασσό, ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου κατά την Αρχαιότητα. Την ανέγερση του ναού συνέδραμε οικονομικά και ο Μ. Αλέξανδρος, σύμφωνα με σχετική επιγραφή που βρέθηκε στον ναό

Ionic temple of Athena Polias in Priene (4th c. B.C.). The statue of the goddess was a copy of that of Athena in the Parthenon, made by Pheidias. Architect of the temple was Pytheos, who also erected Mausoleum in his homeland, Halicarnassus. The Mausoleum was considered one of the seven wonders in antiquity. According to an inscription found in the area, Alexander the Great funded the building of the temple

Πριήνη Priene

Επισκοπικός ναός της Πριήνης (5ος - αρχές 6ου αι. μ. Χ.). Κατά την ανέγερσή του χρησιμοποιήθηκαν μεταξύ άλλων οι δωρικοί κίονες στοάς στα νότια του ναού της Αθηνάς Πολιάδος. Σε πρώτο πλάνο διακρίνεται ο άμβωνας του χριστιανικού ναού

Bishopric church in Priene (5th - beginning of 6th c. A.D.). The Doric columns of a portico to the south of the temple of Athena Polias temple were used - among others - during its erection. In the foreground stands the ambo of the Christian temple

Δίδυμα *Didyma*

Άποψη του ναού του Απόλλωνα στα Δίδυμα, ενός από τα μεγαλύτερα και μεγαλοπρεπέστερα οικοδομήματα της Αρχαιότητας (διαστάσεις στυλοβάτη 51,13x109,34 μ.). Η οικοδομική δραστηριότητα στον χώρο του ναού εκτείνεται χρονικά - με μεγάλα διαστήματα απραξίας - από τον 8ο αι. π.Χ. έως τη ρωμαϊκή αυτοκρατορική εποχή (3ος αι. μ. Χ.). Το κτίσμα που βλέπουμε ανήκει στον τρίτο κατά σειρά ναό, ο οποίος άρχισε να κατασκευάζεται μετά τα μέσα του 4ου αι. π. Χ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η κατασκευή του κτηρίου δεν ολοκληρώθηκε ποτέ

View of the temple of Apollo in Didyma, one of the greatest and most magnificent buildings of antiquity (stylobate dimensions 51,13x109,34 m.). The building activity in the area of the temple extends - with great intervals - from 8th c. B.C. to the Roman Imperial era (3rd c. A.D.). The building on the photograph belongs to the third temple, which started to be constructed after the middle of the 4th c. B.C. It is worth noting that the construction of the building was never completed

Δίδυμα Didyma

Βάση κίονα της ανατολικής εισόδου στον ναό του Απόλλωνα στα Δίδυμα, η οποία χρονολογείται στους 1ο-2ο αιώνες μ. Χ. Μεταξύ άλλων κοσμείται με ανάγλυφες παραστάσεις σχηματοποιημένων φυτικών μοτίβων και θαλάσσιων θεοτήτων

Column base at the east entrance of the temple of Apollo in Didyma, which is dated back to 1st-2nd c. A.D. Among others it is decorated with reliefs with vegetable motifs and representations of deities of the sea

Φιλαδέλφεια Philadelphia

Αρχιτεκτονικά κατάλοιπα (ογκώδεις πεσσοί) από τον ναό του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου
στην πόλη της Φιλαδέλφειας (6ος αι. μ. Χ.)

Architectural remnants (massive pillars) from the church of St. John the Theologian
in the city of Philadelphia (6th c. A.D.)

Asia Minor

Livissi - Kekova - Myra - Phaselis (Lycia)

In **Lycia**, an extremely mountainous region in the SW part of Asia Minor, the first Greek cities were founded by inhabitants of the island of Rhodes already in the 7th c. B.C. Later Lycia became part of the Hellenistic world and of course of the Byzantine Empire, whereas the Greek presence was important until the beginning of the 20th c.

A few kilometers south to Makri we find the abandoned settlement of **Livissi**. Livissi was a flourishing Greek town, the population of which reached, approximately, the 6.000 inhabitants in the beginning of the 20th c. One can see in the streets of this small town, apart from the hundreds of houses, the imposingly buildings of schools and several churches. The two largest churches were built in a neo-Gothic style.

Next station is **Kekova**. The name Kekova is used, in order to denote the region, which comprises the island of Kekova (ancient Doliche), and even part of the neighbouring land. Just across the island, the modern village of Kaleköy (ancient Sime-na) preserves on the top of the hill, where it is built, a castle. This fortress has been erected above preexisting fortifications.

Myra (modern name **Demre**) was one of the most important cities in Lycia (its harbour is Andriake). The city, which Apostle Paul had visited in the 1st c. A.D., was a bishopric seat in the 4th c. St. Nicholaos, who was a bishop in Myra, is reported to have lived also in the 4th c. On the western side of the acropolis there are many tombs carved in the rocks, a characteristic of Lycia, whereas on its foot there is the theatre of ancient Myra.

Our fourth station in our tour in Lycia is the city of **Phaselis**. Founded around the beginning of the 7th c. B.C. by Rhodians on a peninsula, which penetrates into the sea, the city flourished during Antiquity, thanks to its crucial position, but also thanks to its three natural harbours. In the beginning of the 6th c. B.C., it took part, together with other cities, in the colonisation of the city of Naukratis on the Nile Delta. Among the thick vegetation of the area many ancient ruins appear, which give a picture of the past splendor.

Μικρά Ασία

Λιβίσι - Κέκοβα - Μύρα - Φάσηλιν (Λυκία)

Στη **Λυκία**, μια εξαιρετικά ορεινή περιοχή στο νοτιοδυτικό τμήμα της Μικράς Ασίας, οι πρώτες ελληνικές πόλεις ιδρύθηκαν από κατοίκους της Ρόδου ήδη τον 7ο αι. π. Χ. Αργότερα η Λυκία αποτέλεσε τμήμα του ελληνιστικού κόσμου και φυσικά της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ενώ η ελληνική παρουσία ήταν σημαντική έως και τις αρχές του 20ού αι.

Λίγα χιλιόμετρα νότια της Μάκρης βρίσκεται ο ερειπωμένος οικισμός **Λιβίσι**. Πρόκειται για ακμαία ελληνική κωμόπολη, ο πληθυσμός της οποίας έφτανε στους 6.000, περίπου, κατοίκους στις αρχές του 20ού αι. Εκτός από τις εκατοντάδες οικίες μπορεί να δει κανείς στους δρόμους της μικρής πολιτείας τα επιβλητικά κτήρια εκπαιδευτηρίων, αλλά και αρκετούς ναούς. Οι δύο μεγαλύτεροι ήταν χτισμένοι σε νεογοτθικό ρυθμό.

Επόμενος σταθμός η **Κέκοβα**. Η ονομασία Κέκοβα χρησιμοποιείται για να δηλωθεί η περιοχή που περιλαμβάνει το νησί της Κέκοβας (αρχαία Δολίχη), αλλά και τμήμα της απέναντι ηπειρωτικής ακτής. Το σημερινό χωριό Καλέκιοϊ (αρχαία Σίμηνα), απέναντι από το νησί, διασώζει στην κορυφή του λόφου, όπου είναι

χτισμένο, ένα κάστρο. Το φρούριο αυτό έχει ανεγερθεί πάνω σε προϋπάρχουσες οχυρώσεις.

Τα **Μύρα** (σημερινή ονομασία **Demre**) ήταν μία από τις σημαντικότερες πόλεις της Λυκίας (επίνειό τους η Ανδριακή). Η πόλη, την οποία είχε επισκεφθεί τον 1ο αι. μ. Χ. ο Απόστολος Παύλος, ήταν έδρα επισκοπής κατά τον 4ο αι. Την ίδια εποχή αναφέρεται ότι έζησε ο άγιος Νικόλαος, ο οποίος διετέλεσε επίσκοπος Μύρων. Στη δυτική πλευρά της ακρόπολης υπάρχουν πολλοί λυκιακοί τάφοι, σκαλισμένοι στους βράχους, ενώ στους πρόποδες της βρίσκεται το θέατρο των αρχαίων Μύρων.

Τέταρτος σταθμός της περιήγησής μας στη Λυκία είναι η πόλη **Φάσηλιν**. Ιδρυμένη περί τις αρχές του 7ου αι. π. Χ. από Ρόδιους σε μία χερσόνησο, που εισχωρεί στη θάλασσα, άκμασε κατά την αρχαιότητα χάρη στην καίρια θέση, αλλά και στα τρία φυσικά λιμάνια της. Μάλιστα συμμετείχε στην αρχή του 6ου αι. π. Χ., μαζί με άλλες πόλεις, στον αποικισμό της πόλης Ναυκράτιδος στο Δέλτα του Νείλου. Μέσα στην πυκνή βλάστηση διακρίνονται πολλά αρχαία ερείπια, τα οποία δίνουν μία εικόνα του αλλοτινού μεγαλείου της.

Λιβίσι *Livissi*

Άποψη του οικισμού. Τα σπίτια χρονολογούνται στο β' μισό του 19ου-αρχές 20ου αι. Οι ερευνητές θεωρούν ότι το Λιβίσι αποτελεί τη μετεξέλιξη της βυζαντινής Λεβισσού, η οποία έχει ταυτιστεί με το κοντινό νησί του Αγίου Νικολάου. Σύμφωνα με τους ανωτέρω η μετακίνηση των κατοίκων προς το εσωτερικό συνέβη κατά το β' μισό του 17ου ή στις αρχές του 18ου αι. Σταδιακά η μικρή πόλη, που είχε σχεδόν αμιγή ελληνικό πληθυσμό, γνώρισε μεγάλη ακμή, κυρίως από τα μέσα του 19ου αι. κ.ε.

View of the settlement. The houses are dated to the 2nd half of the 19th-beginning of the 20th c. Scholars think that Livissi represents the evolution of the Byzantine settlement of Levissos, which has been identified with the neighboring island of St. Nicholas. According to these scholars, the removal of the inhabitants took place in the 2nd half of the 17th c. or the beginning of the 18th c. Gradually, the small town, which had an almost exclusively Greek population, flourished, mainly from the middle of the 19th c. onwards

Λιβίσσι *Livissi*

Εσωτερικό του ναού του Ταξιάρχη στο Λιβίσσι (πριν από το 1910). Στο βάθος διακρίνεται η αψίδα και η κόγχη του Ιερού Βήματος. Ο ναός ανήκει στον τύπο των σταυροθολιακών ναών των Δωδεκανήσων και διακρίνεται για την υψηλή ποιότητα στην αρχιτεκτονική και τη διακόσμησή του. Το τέμπλο, από το οποίο σώζονται ελάχιστα τμήματα της βάσης του, ήταν πιθανότατα μαρμάρινο

Interior of the church of Taxiarchis in Livissi (before 1910). On the back of the photograph there is the apse and the niche of the sanctuary. The church belongs to a type known mainly in the Dodecanese islands and is distinguished for its architectural quality and decoration. The iconostasis (templon), from which some parts of its base survive, was most probably made of marble

Κέκοβα Kekona

Αρχαίο λατομείο

Ancient quarry

Κέκοβα Kekona

Κέκοβα (αρχαία Σίμηνα). Το φρούριο στην κορυφή του λόφου χρονολογείται από την εποχή των Ιωαννιτών Ιπποτών της Ρόδου (15ος-16ος αι.). Στις υπώρειες έως κάτω στη θάλασσα τα σπίτια του σύγχρονου οικισμού

The castle on the top of the hill is dated to the period of the Knights of St. John, who had their seat in Rhodes (15th-16th c.).
The houses of the modern settlement are built from the foothills to the sea

Μύρα Myra

Νεκρόπολη στα νοτιοδυτικά των Μύρων, κοντά στη θάλασσα, με λαξευμένους στον βράχο τάφους, χαρακτηριστικούς του πολιτισμού της Λυκίας. Οι τάφοι παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία, οι περισσότεροι όμως είναι διώροφοι οικίσκοι με αετωματική επίστεψη, που μιμούνταν τις ξύλινες οικίες της περιοχής. Λίγοι φέρουν ανάγλυφα, διακοσμημένα με χρώματα, και επιγραφές στην τοπική γλώσσα και τα ελληνικά. Οι αρχαιότεροι χρονολογούνται στους 6ο-5ο αι. π.Χ., ενώ φαίνεται ότι η νεκρόπολη χρησιμοποιήθηκε έως και την πρωτοβυζαντινή εποχή (4ος-6ος αι.)

Necropolis situated to the SW of Myra, close to the sea, with carved tombs in the rocks, characteristic of the civilization of Lycia. The tombs present a great variety; most of them, though, are two-storey house-like edifices with a crowned pediment, which imitated the wooden houses of the region. Few of them have reliefs, decorated with colours, and also inscriptions in Lycian and Greek languages. The oldest tombs are dated to the 6th-5th c. B.C., whereas it seems that the necropolis was used until the proto-Byzantine period (4th-6th c.)

Μύρα Myra

Το θέατρο (2ος-3ος αι. μ.Χ.)

The theatre (2nd-3rd c. A.D.)

Μύρα Myra

Το εσωτερικό του ναού του Αγίου Νικολάου στα Μύρα με το σύνθρονο του Ιερού. Ο ναός υπέστη εκτεταμένες επισκευές από ρωσική επιστημονική αποστολή, η οποία επισκέφθηκε τα Μύρα το 1862. Η αρχική τρουλαία βασιλική του 8ου-9ου αι. ανακατασκευάστηκε τον 19ο αι. με σταυρόσχημη καμάρα

The interior of the church of St. Nicholas in Myra with the synthronon inside the sanctuary. The temple underwent a heavy restoration by a Russian research mission, which visited Myra in 1862. The initial domed basilica of the 8th-9th c. was reconstructed in the 19th c. and a cruciform vault took the place of the dome

Μύρα Myra

Δάπεδο κοσμημένο με την τεχνική opus sectile σε παρεκκλήσι του ναού του Αγίου Νικολάου (10ος-11ος αι.)

Floor decorated with opus sectile in a chapel of the church of St. Nicholas (10th-11th c.)

Μύρα Myra

Τοιχογραφίες στον εσωνάρθηκα του ναού του Αγίου Νικολάου με την παράσταση οικουμενικών συνόδων στις καμάρες, προφητών και σταυρόσχημων κοσμημάτων στα εσωράχια των τόξων (11ος-12ος αι.)

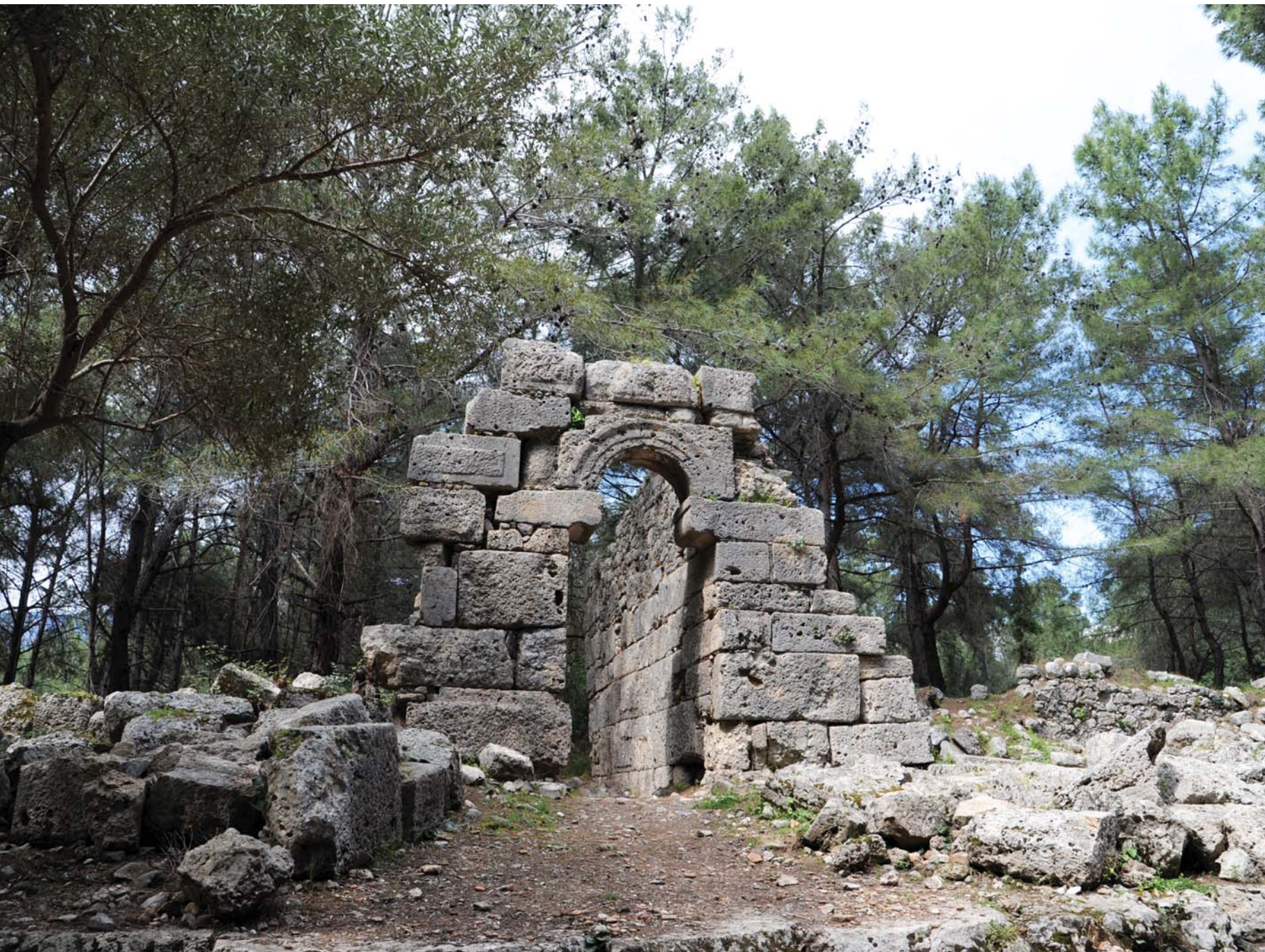
Mural paintings in the esonarthex (inner narthex) of the church of St. Nicholas with the representation of the Ecumenical Synods on the arches and the prophets and cruciform decorative motifs on the soffits of the arches (11th-12th c.)

Φάσηλιν Phaselis

Δίοδος μίας παρόδου της κύριας οδού (1ος αι. μ. Χ.). Η κύρια πλακοστρωμένη οδός, πλάτους 20 μ. περίπου, ένωνε δύο από τα τρία λιμάνια μεταξύ τους και με την πόλη

Passage of a bystreet (1st c. A.D.). The main paved street, of a width of c. 20 m., used to connect two of the three harbours of the city, as well as the harbours with the city itself

Φάσηλινς Phaselis

Θραύσματα γλυπτών αρχιτεκτονικών μελών από την «Πύλη του Αδριανού» (2ος αι. μ.Χ.). Η «Πύλη του Αδριανού» χώριζε την περιοχή του νότιου λιμανιού από την καθαυτό αστική ζώνη και είχε ανεγερθεί στο σημείο εκκίνησης της κύριας οδού προς την πόλη

Sculpted architectural fragments from the “Gate of Hadrian” (2nd c. A.D.). The “Gate of Hadrian” separated the section of the south harbour from the main urban section. It was erected on the place, where the main street started

Φάσηλινς Phaselis

Άποψη του εσωτερικού των λεγόμενων Μικρών λουτρών της εποχής της Ρωμαιοκρατίας (3ος-4ος αι. μ. Χ.) με χρήση έως το τέλος του 8ου αιώνα

View of the interior of the so-called Small baths, which date to the Roman era (3rd-4th c. A.D.). They were still in use until the end of the 8th c.

Asia Minor

Attaleia - Perge - Side (Pamphylia) - Monastery of Alahan (Cilicia)

In **Pamphylia**, which extends across the shore of southern Asia Minor east of Lycia and west of Cilicia, Greeks had founded colonies since the Bronze Period (14th c. B.C.). First we will meet the coastal city of **Attaleia**, which was founded in the 2nd c. B.C. by king Attalus II of Pergamon. The city's flourishing continued during the Byzantine era, since it was a bishopric seat from the times of the Apostles already and in the 11th c. has been raised to a *metropolis* (diocese). During the middle Byzantine period Attaleia was the seat of the naval theme of the Kibyrrhaiotes, since its harbor was the most important on the south shore of Asia Minor. In the beginning of the 20th c. Greeks constituted an important ethnicity in the city's total population.

Perge, one of the most beautiful ancient cities of Asia Minor, was located very close to Attaleia, on the shores of river Kestros. Kestros was navigable and by connecting the city with the sea made it a harbour. According to the tradition, Perge was founded by the Greeks Amphilochos, Mopsos and Kalchas, a little later after Troy's fall. Perge flourished for the first time during the 2nd c. B.C. Centuries later Apostles Paul, Barnabas and Marc visited the city during their tours.

After Perge the visitor meets **Side** (which means "pomegranate tree" in the local dialect). Side was founded in the 7th-6th c. B.C. by inhabitants of the Aeolian city of Kyme and it was the most important harbour of Pamphylia before the founding of Attaleia. It flourished during the 2nd-1st c. B.C., whereas in the proto-Byzantine period (4th-6th c.) the local church was developed and prosperous. A proof of the later statement is the fact that excavators have unearthed great Christian basilicas in the city and that Side was also a seat of a metropolis.

Alahan monastery is situated in a mountainous area in Cilicia (at an altitude of c. 1.300 m.) and is dated to the 2nd half of the 5th c. A.D. It is very probable that Emperor Zeno (474-491) funded the works in Alahan, since he came from that region. The building complex comprises three churches - a chapel carved in the rocks and two basilicas - a baptistery, a colonnaded corridor, which connected the two basilicas, and several auxiliary buildings. Prominent scholars relate the brilliant 6th c. temples that were erected in Constantinople, such as Haghia Sophia and St. Polyefktos, with the churches in Alahan, and mainly with the so-called "East Church".

Μικρά Ασία

Αττάλεια - Πέργη - Σίδη (Παμφυλία) - Μοναστήρι Αλαχάν (Κιλικία)

Στην **Παμφυλία**, που εκτείνεται κατά μήκος των παραλίων της νότιας Μ. Ασίας, ανατολικά της Λυκίας και δυτικά της Κιλικίας, είχαν εγκατασταθεί Έλληνες από την εποχή του Χαλκού (14ος αι. π. Χ.). Πρώτη θα συναντήσουμε την παραλιακή πόλη της **Αττάλειας**, που ιδρύθηκε τον 2ο αι. π. Χ. από τον βασιλιά Άτταλο Β΄ της Περγάμου. Η ακμή της συνεχίστηκε και κατά τη βυζαντινή εποχή, αφού ήταν έδρα επισκοπής ήδη από τους αποστολικούς χρόνους, ενώ τον 11ο αι. ανυψώθηκε σε μητρόπολη. Κατά τη μέση βυζαντινή περίοδο ήταν έδρα του ναυτικού θέματος των Κιβυρραιωτών ως το σημαντικότερο λιμάνι στην περιοχή της νότιας ακτής της Μ. Ασίας. Στις αρχές του 20ου αι. σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού στην πόλη αποτελούσαν οι Έλληνες.

Η **Πέργη**, μία από τις ωραιότερες πόλεις της Μ. Ασίας, βρισκόταν πολύ κοντά στην Αττάλεια, στις όχθες του ποταμού Κέστρου. Ο τελευταίος ήταν πλωτός και συνδέοντας την πόλη με τη θάλασσα την καθιστούσε λιμάνι. Σύμφωνα με την παράδοση, η Πέργη ιδρύθηκε από τους Έλληνες Αμφίλοχο, Μόψο και Κάλχα, λίγο μετά την άλωση της Τροίας. Την πρώτη της ακμή γνώρισε η Πέργη κατά τον 2ο αι. π. Χ., ενώ αιώνες αργότερα την επισκέφθηκαν κατά τις περιοδείες τους οι Απόστολοι Παύλος, Βαρνάβας και Μάρκος.

Μετά την Πέργη ο επισκέπτης συναντά τη **Σίδη** («ροδιά» στην τοπική διάλεκτο). Η τελευταία ιδρύθηκε τον 7ο-6ο αι. π. Χ. από κατοίκους της αιολικής Κύμης και υπήρξε το σημαντικότερο λιμάνι της Παμφυλίας πριν από την ίδρυση της Αττάλειας. Άκμασε στους 2ο-1ο αι. π. Χ., ενώ κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο (4ος-6ος αι.) η τοπική Εκκλησία ήταν αναπτυσσόμενη και ευημερούσα. Τεκμήριο των ανωτέρω είναι οι χριστιανικές βασιλικές, που αποκαλύφθηκαν κατά τις ανασκαφές, αλλά και το ότι η Σίδη ήταν έδρα μητροπολίτη.

Το **μοναστηριακό συγκρότημα στο Αλαχάν** βρίσκεται σε ορεινή τοποθεσία της Κιλικίας (γύρω στα 1.300 μ. υψόμετρο), και χρονολογείται στο β΄ μισό του 5ου αι. μ. Χ. Είναι πολύ πιθανό την ίδρυσή του να συνέδραμε οικονομικά ο αυτοκράτορας Ζήνων (474-491), ο οποίος καταγόταν από την περιοχή. Το κτηριακό συγκρότημα περιλαμβάνει τρεις ναούς - ένα λαξευμένο στον βράχο παρεκκλήσι και δύο βασιλικές - ένα βαπτιστήριο, έναν κτιστό κιονοστήριτο διάδρομο, ο οποίος συνδέει μεταξύ τους τις δύο βασιλικές, και διάφορα βοηθητικά οικοδομήματα. Επιφανείς μελετητές συνδέουν τους λαμπρούς ναούς του 6ου αι., που ανεγέρθηκαν στην Κωνσταντινούπολη, όπως την Αγία Σοφία και τον Άγιο Πολύευκτο, με τους ναούς στο Αλαχάν, κυρίως με τη λεγόμενη «Ανατολική Εκκλησία».

Αττάλεια Attaleia

Η Πύλη του Αδριανού στην Αττάλεια (2ος αι. μ. Χ.). Η πύλη διέθετε και δεύτερο όροφο, ο οποίος σήμερα δεν σώζεται
The “Gate of Hadrian” (2nd c. A.D.) in Attaleia. The Gate had also another level, which is, nowadays, not preserved

Αττάλεια Attaleia

Δίζωνο κιονόκρανο με σχηματοποιημένα ανεμίζοντα φύλλα άκανθας στον περίβολο του Αρχαιολογικού Μουσείου της Αττάλειας (6ος-7ος αι. μ. Χ.)

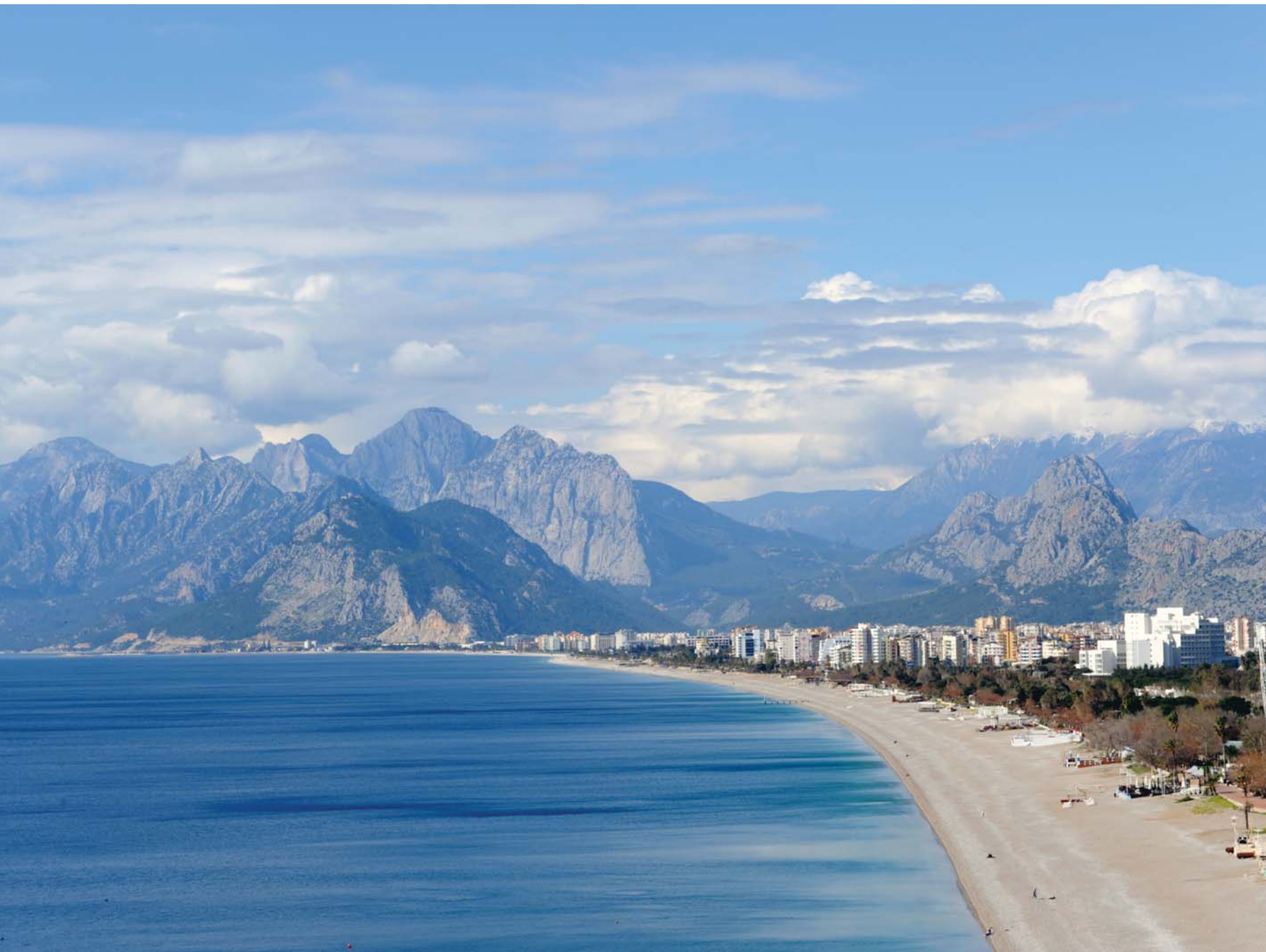
“Two-zone” capital with schematic blowing acanthus leaves, situated in the courtyard of the Archaeological Museum of Attaleia (6th-7th c. A.D.)

Αττάλεια Attaleia

Άποψη της σύγχρονης πόλης της Αττάλειας με την παραλία της

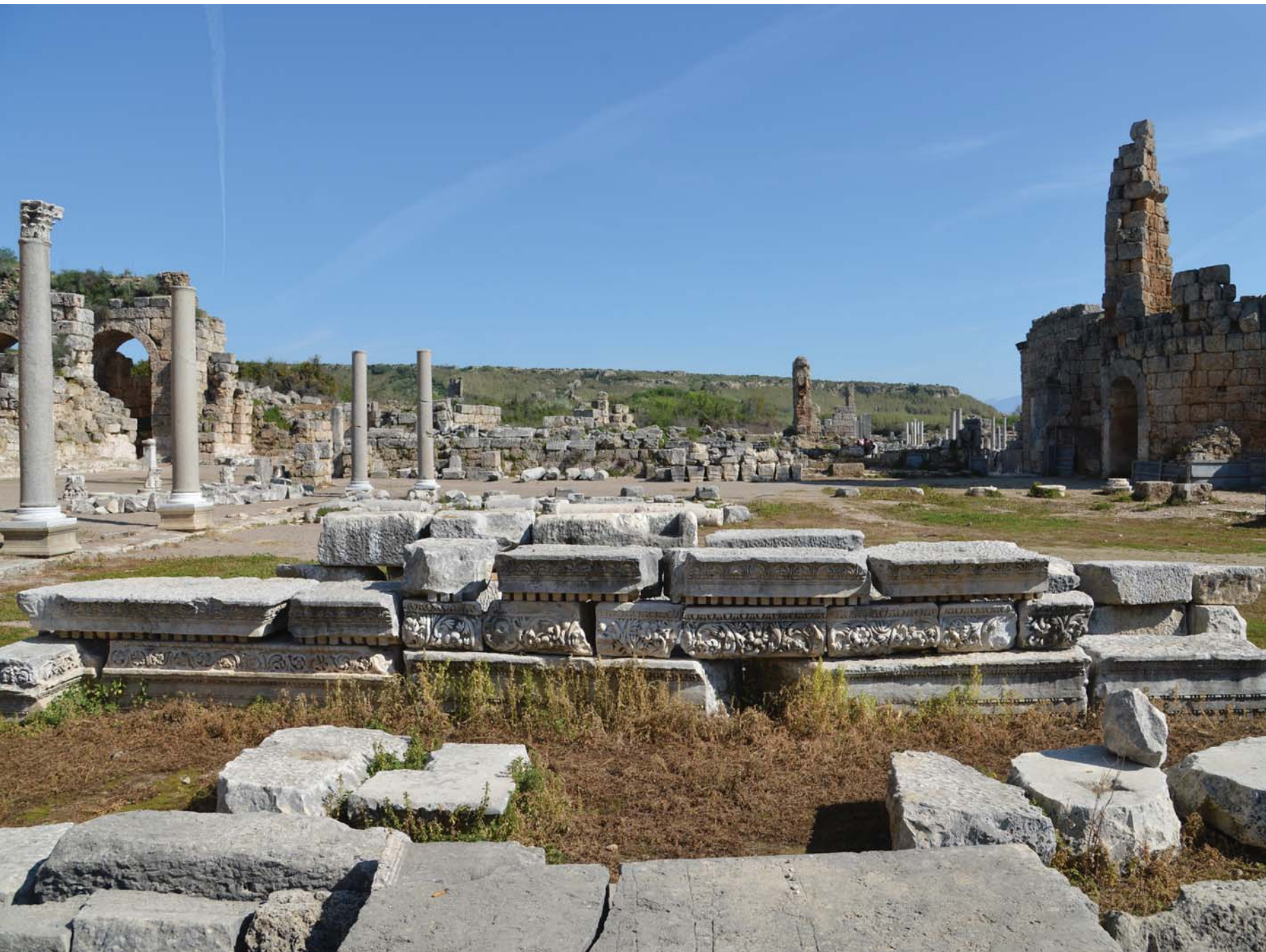
View of the modern city of Attaleia with its seaside

Πέργη Perge

Άποψη του τετραγώνου της Αγοράς, ρωμαϊκών χρόνων, με στοές, καταστήματα στις τέσσερις πλευρές και κυκλικό οικοδόμημα με το άγαλμα της Αρτέμιδος στο κέντρο της (2ος αι. μ. Χ.). Στα δεξιά, τμήμα των δύο κυκλικών πύργων της ελληνιστικής πύλης (3ος αι. π. Χ.), οι οποίοι αποτέλεσαν το σύμβολο της Πέργης

View of the square of the Agora, dated to the Roman era, with porticoes and stores on the four sides. In the centre there is a circular building, which housed the statue of Artemis (2nd c. A.D.). On the right part, the two circular Hellenistic towers (3rd c. B.C.) are seen, which were the emblem of the city of Perge

Πέργη Perge

Κορινθιακό κιονόκρανο κίονα της Αγοράς (2ος αι. μ. Χ.)

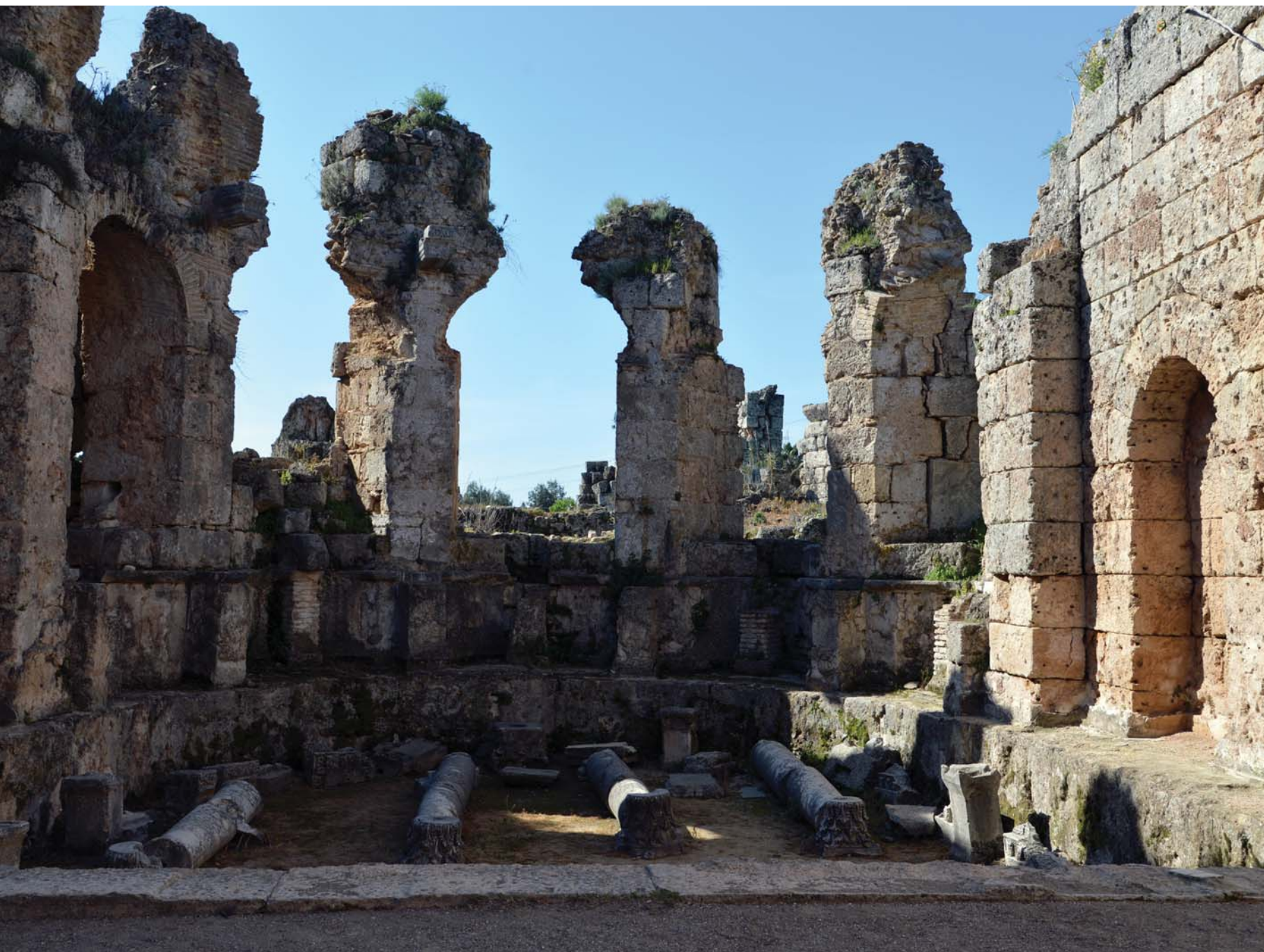
Corinthian capital of an Agora column (2nd c. A.D.)

Πέργη Perge

Το frigidarium (αίθουσα ψυχρού λουτρού) στις νότιες μνημειακές Θέρμες της Πέργης. Στα λουτρά αναγνωρίζεται σειρά οικοδομικών φάσεων (β' μισό 1ου αι. - 4ος/5ος αι. μ.Χ.). Τον χώρο κοσμούσαν κίονες και αγάλματα τοποθετημένα πάνω σε βάθρα

The “frigidarium” (room for cold bath) in the south monumental Thermae of Perge. Scholars recognize a series of building phases (2nd half of the 1st c. - 4th/5th c. A.D.). Columns and statues on pedestals decorated the space

Σίδη (Παμφυλία) Side (Pamphylia)

Αναστηλωμένοι κίονες του ναού του Απόλλωνα (2ος αι. μ. Χ.). Τους 5ο-6ο αι. στον χώρο του μνημείου κτίστηκε βασιλική
Restored columns of the temple of Apollo (2nd c. A.D.). In 5th-6th c. a basilica was erected above the place of the monument

Σίδη (Παμφυλία) Side (Pamphylia)

Το Νυμφαίο της Σίδης (εποχή των Αντωνίνων, 138-192 μ. Χ.), όπως και εκείνα άλλων μεγάλων αστικών κέντρων της Μ. Ασίας, χαρακτηρίζεται από την εξαιρετική μνημειακότητα και τον πολυτελή διάκοσμο. Στον τοίχο της πλούσια διακοσμημένης πρόσοψης διέθετε τρεις μεγάλες ημικυκλικές εξέδρες

The Nymphaeum in Side (period of the Antonines, 138-192 A.D.), like the ones of other great urban centres in Asia Minor, is characterized by its superb monumentality and its luxurious decoration. On the wall of its richly decorated façade it had three big semi-circular platforms

Μοναστήρι Αδαχάν (Κιλικία) *Monastery of Alaban (Cilicia)*

«Βασιλική». Άποψη προς το Ιερό Βήμα. Η τρίκλιτη «Βασιλική» συνδεόταν μέσω του κτιστού διαδρόμου με την «Ανατολική Εκκλησία» και διακρίνεται τόσο για την αρτιότητα των υλικών και του σχεδίου όσο και για τον έξοχο γλυπτό της διάκοσμο (β' μισό 5ου μ. Χ. αι.)

”Basilica”. View towards the sanctuary. The three-aisled “Basilica” was connected via the colonnaded street with the “Eastern Church” and is distinguished both for the integrity of the materials and the design and for the exquisite sculptural decoration (2nd half of the 5th A.D. c.)

Μοναστήρι Αδαχάν (Κιλικία) *Monastery of Alaban (Cilicia)*

«Βασιλική». Αποψη προς τα δυτικά• στο βάθος η «Πύλη των Ευαγγελιστών». Την ονομασία της έλαβε από τις μορφές και τα σύμβολα των τεσσάρων Ευαγγελιστών που απεικονίζονται σε αυτήν. Αποτελούσε την είσοδο από τον νάρθηκα στον κυρίως ναό

“Basilica”. View towards the west; the “Gate of the Evangelists” is distinguished in the back. The Gate took its name by the figures and the symbols of the four Evangelists, which are depicted on it. It was the entry from the narthex to the nave of the church

Μοναστήρι Αδαχάν (Κιλικία) *Monastery of Alaban (Cilicia)*

Η εσωτερική όψη του υπέρθυρου της «Πύλης των Ευαγγελιστών» της «Βασιλικής», που παριστάνει τα τέσσερα πτερωτά κτήνη του οράματος του Ιεζεκιήλ. Αργότερα τα ίδια εμφανίζονται στην Αποκάλυψη του Ιωάννη. Στη χριστιανική εικονογραφία συμβολίζουν τους Ευαγγελιστές

The interior side of the lintel of the “Gate of the Evangelists” of the “Basilica”. It depicts the four winged beasts of the Ezekiel’s vision. The same beasts appear later in the Apocalypse of St John. These symbolize the four Evangelists in Christian iconography

Μοναστήρι Αδαχάν (Κιλικία)
Monastery of Alaban (Cilicia)

Γείσο με πλούσια διακόσμηση (από το φυτικό και ζωικό βασίλειο) από την «Πύλη των Ευαγγελιστών»

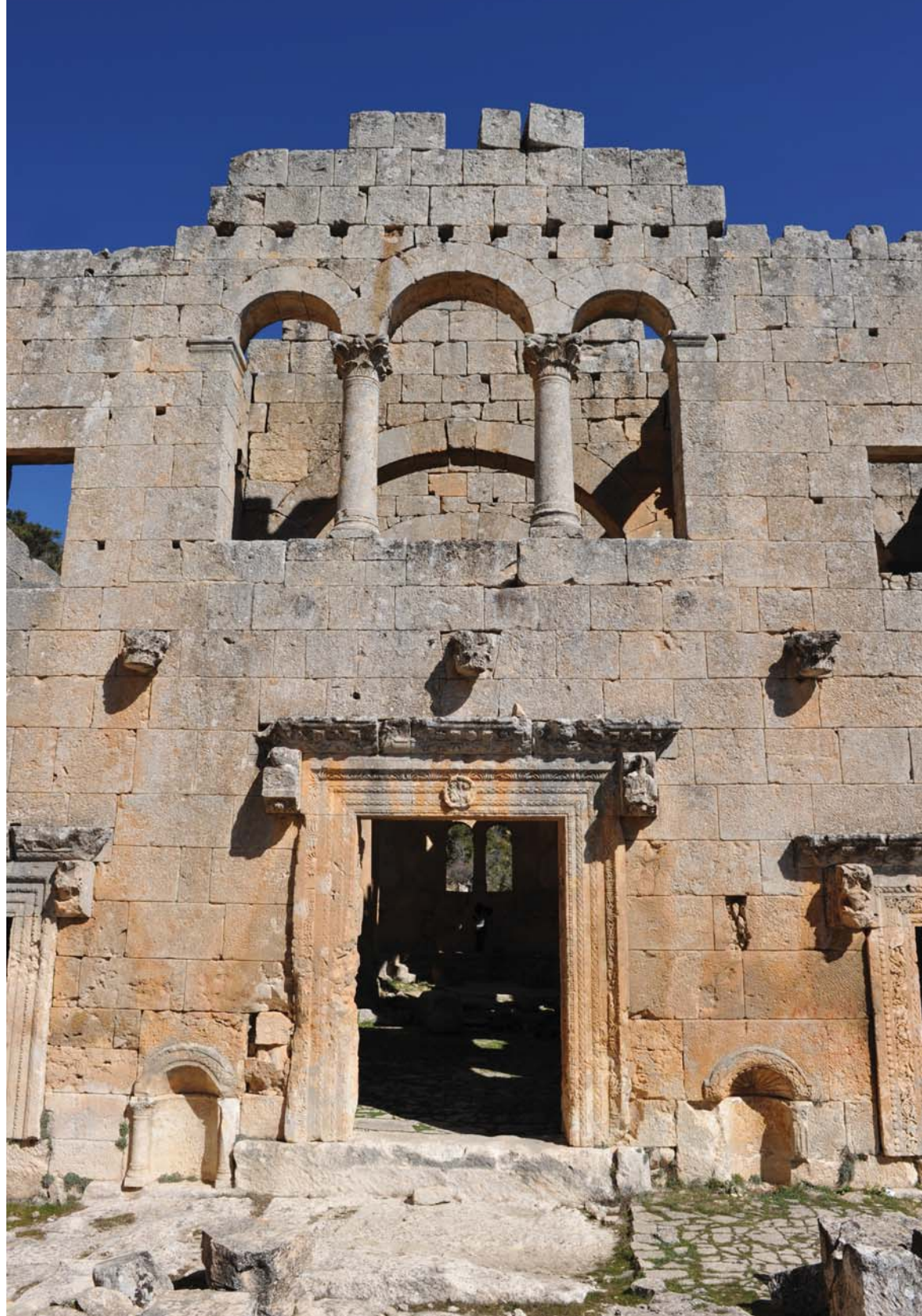
Cornice with rich decoration (vegetal and animal motifs) from the “Gate of the Evangelists”

Μοναστήρι Αδαχάν (Κιλικία) *Monastery of Alaban (Cilicia)*

Η δυτική είσοδος της λεγόμενης «Ανατολικής Εκκλησίας» (β' μισό 5ου αι. μ. Χ). Πρόκειται για βασιλική, με την ιδιομορφία όμως της ύπαρξης ενός πύργου στο ανατολικό τμήμα του ναού, πριν από το Ιερό Βήμα

The west entrance of the so-called "Eastern Church" (2nd half of the 5th c. A.D.). This church is also a basilica; the exceptional element is a tower at the east part of the nave in front of the sanctuary

Μοναστήρι Αδαχάν (Κιλικία) *Monastery of Alaban (Cilicia)*

Άποψη του εσωτερικού της λεγόμενης «Ανατολικής Εκκλησίας» προς το Ιερό Βήμα. Και ο ναός αυτός έχει κατασκευαστεί σύμφωνα με ένα άψογο σχέδιο, ενώ η επιλογή και η κατεργασία του υλικού δείχνει ότι οι τεχνίτες που εργάστηκαν εκεί ήταν άριστοι γνώστες της οικοδομικής τέχνης

View of the interior of the so-called “Eastern Church” towards the sanctuary. This church has also been constructed according to a faultless plan, whereas the choice and the treating of the material reveal that the craftsmen, who worked there, had an excellent knowledge of the building craft

Μοναστήρι Αδαχάν (Κιλικία) *Monastery of Alaban (Cilicia)*

Λεπτομέρεια της νοτιοδυτικής άνω γωνίας του πύργου της «Ανατολικής Εκκλησίας». Το σημερινό όνομα του μνημείου προέρχεται πιθανόν από την αναφορά του Evliya Çelebi (1671-1672) για τον χώρο ως Alaca Han

Detail of the SW upper corner of the tower of “Eastern Church”. The name of the monument comes probably from a reference made by Evliya Çelebi (1671-1672), who named the place as Alaca Han

Jordan

Amman - Madaba

Jordan holds a unique position among the countries of the Eastern Mediterranean. It developed into a crossroad of cultures and Christianity was widely spread. In the capital Amman (Philadelphia) and various cities of Jordan, the Roman and the Byzantine tradition met the civilization of the East, with the consequent economic and cultural prosperity, and revealing an intense architectural activity from the Hellenistic to the Byzantine period. The workshops, which until that time served the pagans, gradually began to take commissions from Christians. The acropolis (Al-Kala) on the highest hill of the Upper Part of the city of Amman was built in the Hellenistic times. Later it was fortified by the Romans (2nd century), while part of it was transformed into a Byzantine rectangular market and a church (6th century).

The city of Madaba was a large manufacturing center of mosaics. In the central and south aisle of the St. George's church (19th c.) fragments of a unique mosaic floor are preserved, de-

picting cities and villages with their names. Moreover, rivers are represented showing boats, trees and people, in such a detailed topographical way that recalls a map. The mosaic depicts scenes from the Bible, which took place from Lebanon to Egypt. Dated after 542 AD, it is the earliest known cartographic depiction of the Holy Land. Together with other mosaics (4th-8th centuries) preserved in churches, public and private buildings of Madaba, this mosaic floor reveals the city as an important artistic center, where mosaic workshops operated. Similar mosaics depicting cities, which are identified by their inscriptions (6th-8th cent.), are found in various churches of Jordan. They constitute samples of a special decorative theme and at the same time a kind of a travel guide for pilgrims visiting the Holy Land.

Ιορδανία

Αμμάν - Μάδαβα

Ανάμεσα στις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου, η Ιορδανία κατέχει ξεχωριστή θέση, καθώς αναδείχθηκε σε σταυροδρόμι πολιτισμών και υιοθέτησε ευρέως τον χριστιανισμό από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες. Στην πρωτεύουσα Αμμάν (Φιλαδέλφεια) και διάφορες πόλεις της Ιορδανίας συναντήθηκαν η ρωμαϊκή και η βυζαντινή παράδοση με τον πολιτισμό της Ανατολής, με επακόλουθο την οικονομική και πολιτιστική ακμή και την έντονη αρχιτεκτονική δραστηριότητα από τους ελληνιστικούς έως και τους βυζαντινούς χρόνους. Τα εργαστήρια που εξυπηρετούσαν τους ειδωλολάτρες, σταδιακά άρχισαν να παίρνουν παραγγελίες από χριστιανούς. Η ακρόπολη (Αλ Κάλα), στον υψηλότερο λόφο της Άνω πόλης του Αμμάν, κτίστηκε στους ελληνιστικούς χρόνους. Αργότερα περιτειχίστηκε από τους Ρωμαίους (2ος αι.), ενώ τμήμα της διαμορφώθηκε σε βυζαντινή ορθογώνια αγορά και εκκλησία (6ος αι.).

Μεγάλο κέντρο παραγωγής ψηφιδωτών ήταν η πόλη Μάδαβα. Στο κεντρικό και στο νότιο κλίτος του ναού του Αγίου Γεωργί-

ου (19ος αι.) σώζονται τμήματα μοναδικού, στο είδος του, ψηφιδωτού δαπέδου, στο οποίο απεικονίζονται πόλεις και οικισμοί με τις ονομασίες τους. Επίσης, παριστάνονται ποτάμια, όπου βάρκες, δέντρα και άνθρωποι, όλα σχεδιασμένα με σαφή τοπογραφική διάθεση, όπως ένας χάρτης. Πρόκειται για την παρουσίαση τόπων της Βίβλου, από το Λίβανο έως την Αίγυπτο. Το ψηφιδωτό δάπεδο που χρονολογείται μετά το 542, αποτελεί μία από τις πρωιμότερες γνωστές χαρτογραφικές αποτυπώσεις των Αγίων Τόπων και μαζί με άλλα ψηφιδωτά (4ος-8ος αι.) που σώζονται σε εκκλησίες, δημόσια και ιδιωτικά κτίρια της Μάδαβα, αναδεικνύουν την πόλη σε σημαντικό καλλιτεχνικό κέντρο, όπου λειτουργούσαν εργαστήρια ψηφιδωτών. Ανάλογα ψηφιδωτά με παραστάσεις πόλεων, που ταυτίζονται από τις επιγραφές τους (6ος-8ος αι.), εντοπίζονται σε διάφορους ναούς της Ιορδανίας, αποτελώντας δείγματα ιδιόμορφου θεματικού διακόσμου και ταυτόχρονα είδος ταξιδιωτικού οδηγού για προσκυνητές με προορισμό την ευρύτερη περιοχή των Αγίων Τόπων.

Αμμάν Amman

Στην ακρόπολη του Αμμάν (αρχαία Φιλαδέλφεια) σώζονται η βάση και μερικοί κίονες από τον ναό του Ηρακλή, όπου υπήρχε άγαλμα ύψους 10 μ. Ο ναός κτίστηκε επί Μάρκου Αυρήλιου (161-166 μ. Χ.), στο κέντρο συγκροτήματος με τείχος, πύργους, πρόπυλο, αυλή και αίθουσες που ανιχνεύονται σε έκταση, η οποία ξεπερνά τα 8.500 τετραγωνικά μέτρα

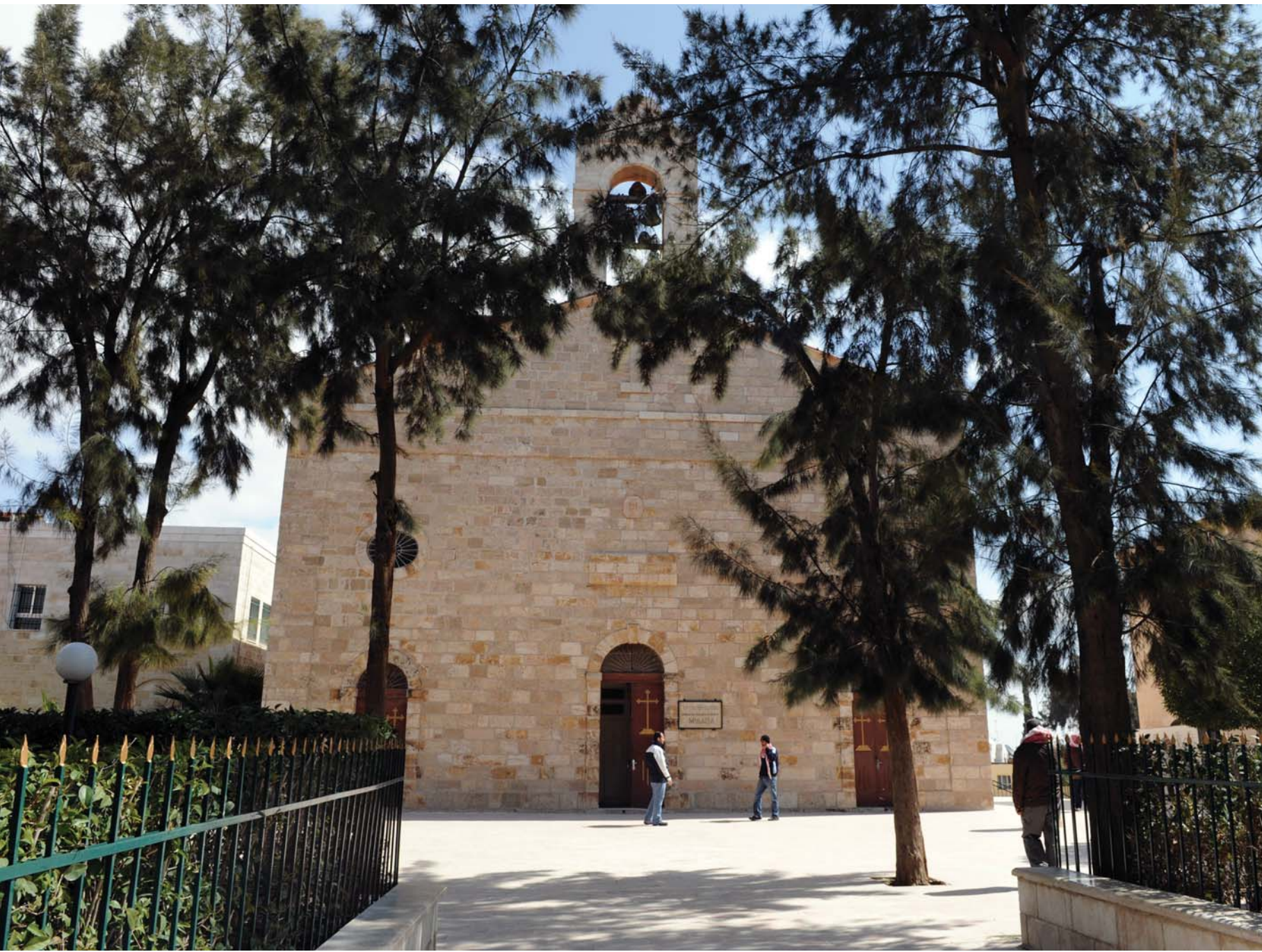
The base and columns of the Temple of Hercules are preserved on the acropolis of Amman (ancient Philadelphia). Inside the temple there was a statue of 10 m. height. The temple was built by Marcus Aurelius (161-166), at the centre of a building complex, which had walls, towers, porch, courtyard and halls, all of which were excavated in an area of over 8,500 square meters

Μάδαβα Madaba

Δυτική εξωτερική άποψη του ναού του Αγίου Γεωργίου (19ος αι.) της ελληνορθόδοξης κοινότητας, στο κέντρο της σύγχρονης πόλης Μάδαβα. Ο ναός κτίστηκε στη θέση της βυζαντινής εκκλησίας με τον ψηφιδωτό χάρτη των Αγίων Τόπων

West view of the exterior of St. George's church (19th c.). The church belonged to the Greek Orthodox Community and is situated at the centre of the modern city of Madaba. It was built on the site of the Byzantine church with the mosaic map of the Holy Land

Μάδαβα Madaba

Το επάνω μέρος του ψηφιδωτού Χάρτη των Αγίων Τόπων της Μάδαβα (6ος αι.), όπου αποδίδεται η πόλη της Ιερουσαλήμ τειχισμένη, με πύλη και πλατεία στην αριστερή πλευρά, από όπου ξεκινούν δύο λεωφόροι με κιονοστοιχίες, πλαισιωμένες με κτίσματα. Στο μέσο της κεντρικής λεωφόρου βρίσκεται ο ναός του Παναγίου Τάφου

The top of the mosaic map of the Holy Land of Madaba (6th c.). The walled city of Jerusalem is depicted there, with a gate and a square on the left side, from where two colonnaded avenues start, surrounded with buildings. In the middle of the main avenue the circular church of the Holy Sepulchre is situated

Egypt

Sinai, St. Catherine's Monastery

The monastery of St. Catherine at Mount Sinai is the oldest, in operation, monastery and most popular pilgrimage of the Orthodox Church after the Holy Land. It is located in the southern part of the peninsula of Arabia Petraia, at the foot of Mount Moses, where Epiphany took place with the delivery of the Ten Commandments to the prophet. Since the 3rd century hermits have started to flock here, as various forms of asceticism have started to develop in the East, before Christianity's establishment as the official religion of the Byzantine Empire. The earliest written reference to ascetics is found in the Journey of Egeria or Aetheria (381-384), which mentions their slaughter by Arabs in the Sinai and Raitho areas. The historian Procopius testifies that the monastery was founded by the Byzantine emperor Justinian in the 6th century (Περὶ κτισμάτων, V. 8, 5-9).

In the 8th-9th century the monastery was connected with St. Catherine, due to the tradition, according to which the holy relics were buried at the top of Mount Sinai and were transferred to the monastery. The earliest icons are preserved here, along with the most ancient monastic library in the Christian world. By the time of the conquest of the region by the Arabs in the 10th century AD, the kings and sultans of Egypt, respecting the Ashtiname of Muhammad, namely the Covenant of the Prophet (625), issued a series of favourable decrees, which ensured privileges for the monastery and its dependencies. Despite the difficulties with its conquerors and the concern regarding the harsh living conditions of the desert, the organized monastic community of Sinai demonstrates a continuous spiritual life and retains its global reputation for more than fifteen centuries.

Αίγυπτος

Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης

Πρόκειται για την αρχαιότερη, σε λειτουργία, μονή και το δημοφιλέστερο προσκύνημα των Ορθοδόξων μετά τους Αγίους Τόπους. Βρίσκεται στο νότιο τμήμα της χερσονήσου της Πετραίας Αραβίας, στους πρόποδες του Όρους του Μωυσέως, όπου διαδραματίστηκε η γνωστή Θεοφάνεια με την παράδοση των Δέκα Εντολών στον προφήτη. Εδώ, ήδη από τον 3ο αιώνα, άρχισαν να συρρέουν ερημίτες, καθώς αναπτύσσονταν οι διάφορες μορφές ασκητισμού στην Ανατολή, πριν ο χριστιανισμός καθιερωθεί ως επίσημη θρησκεία της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Η παλαιότερη γραπτή αναφορά ασκητών απαντάται στο Οδοιπορικό της Εγερίας ή Αιθερίας (381-384) και αφορά τη σφαγή τους από Άραβες στις περιοχές Σινά και Ραϊθώ. Ο ιστορικός Προκόπιος αναφέρει την ίδρυση της μονής από τον Βυζαντινό αυτοκράτορα Ιουστινιανό τον 6ο αιώνα (Περί κτισμάτων, V, 8, 5-9).

Το μοναστήρι συνδέθηκε με την αγία Αικατερίνη, τον 8ο-9ο αι., λόγω της παράδοσης της ταφής του λειψάνου της αγίας, αρχικά στην κορυφή του όρους Σινά, και της μεταφοράς του, στη συνέχεια, στη μονή. Εδώ σώζονται οι αρχαιότερες φορητές εικόνες καθώς επίσης και η παλαιότερη μοναστηριακή βιβλιοθήκη στον χριστιανικό κόσμο. Με την κατάκτηση της περιοχής από τους Άραβες, τον 7ο αι., ηγεμόνες και σουλτάνοι της Αιγύπτου, σεβόμενοι τον Αχτιναμέ (διαθήκη) του Μωάμεθ (625), εξέδωσαν μια σειρά από ευνοϊκούς ορισμούς και φερμάνια με προνόμια για τη μονή και τα μετόχια της. Παρά τις δυσκολίες με τους μωαμεθανούς κατακτητές και τη βιοτική μέριμνα στις σκληρές συνθήκες της ερήμου, η οργανωμένη μοναστική κοινότητα του Σινά επιδεικνύει αδιάλειπτο πνευματικό βίο και παγκόσμια φήμη για δεκαπέντε και πλέον αιώνες.

Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης *Sinai, St. Catherine's Monastery*

Προς τη μονή της Αγίας Αικατερίνης, στις βόρειες υπώρειες του Όρους Χωρήβ με τους ερυθρωπούς γρανιτένιους όγκους

Towards the monastery of St. Catherine, in the northern foot of Mount Horeb with rosé granite bulks

Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης *Sinai, St. Catherine's Monastery*

Ο βυζαντινός αυτοκράτορας Ιουστινιανός, ανταποκρινόμενος σε αίτημα Σιναϊτών μοναχών, ανοικοδόμησε το καθολικό (κεντρικό ναό) και το κτηριακό συγκρότημα της μονής περικλειόμενης από ισχυρό τείχος με ορθογώνιους και κυκλικούς πύργους, και ποικίλα κτίσματα στο εσωτερικό (τράπεζα, κελιά μοναχών, αποθήκη, φούρνο)

Responding to a request by Sinai monks, the Byzantine emperor Justinian built the Catholicon (main church) and the complex of the monastery enclosed by a strong wall with rectangular and circular towers, and various buildings inside (refectory, monk cells, storage room, oven)

Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης *Sinai, St. Catherine's Monastery*

Ο τρίκλιτος ναός της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα Χριστού κτίστηκε στο κέντρο της μονής, στα τελευταία χρόνια της βασιλείας του αυτοκράτορα Ιουστινιανού, μετά τον θάνατο της αυτοκράτειρας Θεοδώρας (Ιούνιος 548). Αρχιτέκτονας ήταν ο Στέφανος από την πόλη Αϊλά, ο οποίος καταγόταν από τη φυλή των Ναβαταίων

The three-aisled church of the Transfiguration of Christ the Saviour was built at the centre of the monastery, in the last years of the emperor Justinian, after the death of empress Theodora (June 548). Stephen, who came from the city Ayla and the tribe of Nabatean, was the architect

Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης *Sinai, St. Catherine's Monastery*

Άποψη του εσωτερικού της μονής με την επισκευή της ανατολικής γωνίας του περιβόλου από τον Ναπολέοντα Βοναπάρτη (1798), βοηθητικούς χώρους στη θέση του φούρνου της εποχής του Ιουστινιανού, και το καθολικό της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα με τον τρούλο από το παρεκκλήσι του Αγίου Ιάκωβου του Αδελφόθεου

View of the interior of the monastery with the repair of the eastern angle made by Napoleon Bonaparte (1798). Auxiliary rooms replaced the furnace from the period of Justinian. The Catholicon (main church) of the Transfiguration with the dome of the St. James the Brother chapel is also distinguished

Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης *Sinai, St. Catherine's Monastery*

Το ημιθόλιο της κόγχης του ιερού Βήματος του καθολικού κοσμεύεται με την ψηφιδωτή παράσταση της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα στο Όρος Θαβώρ, ένα από τα σημαντικότερα δείγματα της βυζαντινής τέχνης των ψηφιδωτών. Λεπτομέρεια με τον απόστολο Πέτρο (548-565)

The semi-vault of the niche of the Catholicon sanctuary is adorned with the mosaic of the Transfiguration of Christ on Mount Thabor, one of the greatest examples of Byzantine mosaic art. Detail of apostle Peter (548-565)

Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης *Sinai, St. Catherine's Monastery*

Λεπτομέρεια με τους προφήτες Μαλαχία, Αγγαίο και Αββακούμ σε μετάλλια από το πλαίσιο της ψηφιδωτής παράστασης της Μεταμόρφωσης και τμήμα της ορθομαρμάρωσης στην κόγχη του ιερού Βήματος του καθολικού (548-565)

Detail with the prophets Malachi, Haggai and Habakkuk represented in medals. The detail comes from the framework of the Transfiguration's mosaic. The marble revetment in the niche of the sanctuary of the Catholicon is also distinguished (548-565)

Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης *Sinai, St. Catherine's Monastery*

Φάτνωμα από ξυλόγλυπτα τεμάχια στην εξωτερική θύρα του νάρθηκα του καθολικού. Απεικονίζονται ο προφήτης Ζαχαρίας μπροστά από Αγία Τράπεζα με κιβώριο, στο κέντρο, και θέματα από την Παλαιά Διαθήκη στις τέσσερις γωνίες (10ος-12ος αιώνας)

Wooden panel at the outer door of the narthex of Catholicon. Prophet Zachariah is presented at the centre of the panel, in front of an altar with ciborium; scenes from the Old Testament are presented in all four corners (10th-12th century)

Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης *Sinai, St. Catherine's Monastery*

Άποψη από το εσωτερικό της μονής με το «αρχονταρίκι» στη δυτική πλευρά του περιβόλου, το νεότερο μαρμάρινο κωδωνοστάσιο του καθολικού, και το παλαιό κωδωνοστάσιο μετασκευασμένο την περίοδο 1101-1130 σε μιναρέ, με τέμενος για τις θρησκευτικές ανάγκες των Βεδουίνων της μονής

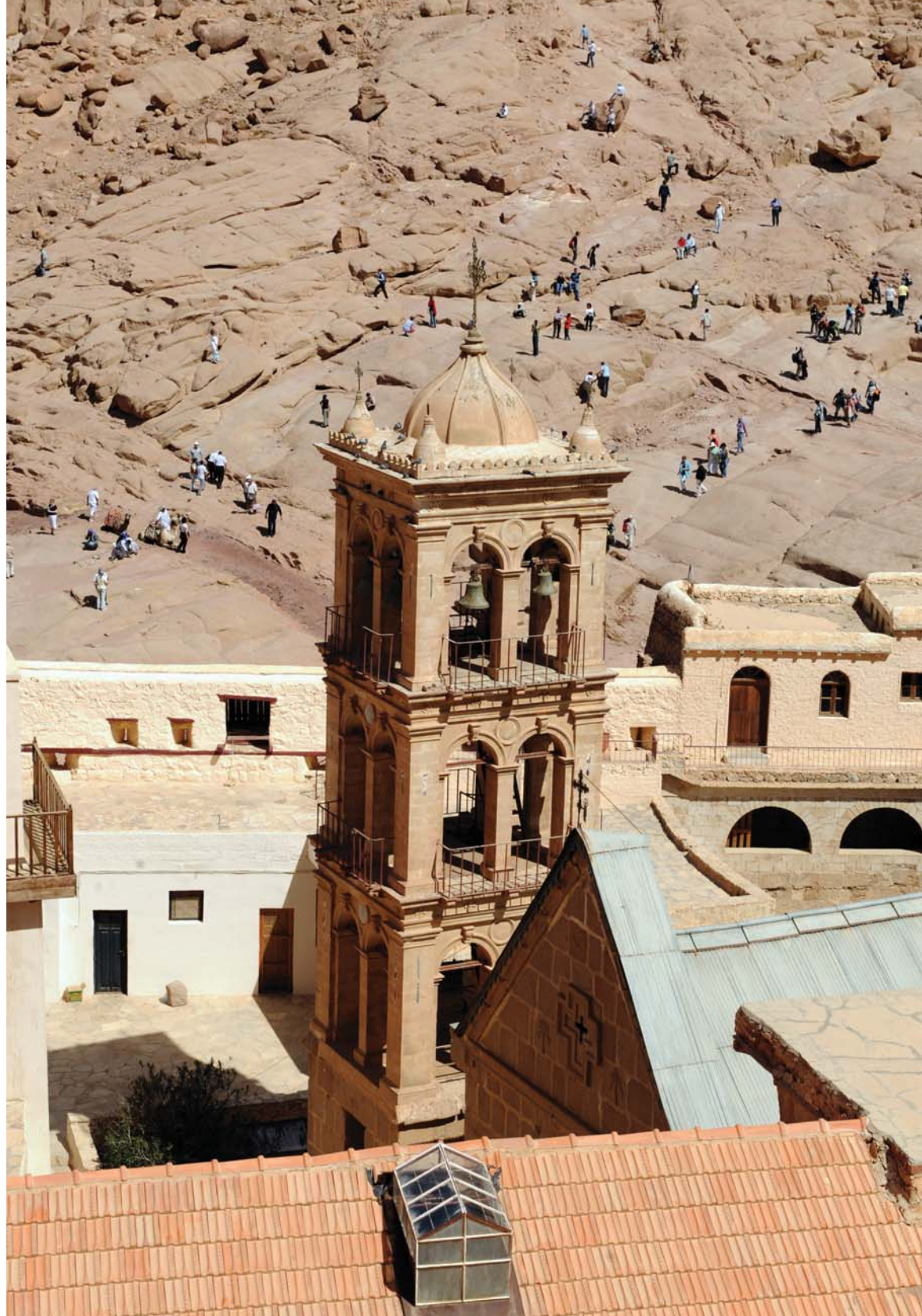
View of the interior of the monastery with the guesthouse placed on the west side of the wall, the newest marble bell tower of the Catholicon and the old bell tower. This was transformed in the period 1101-1130 into a minaret with mosque for the religious needs of the Bedouins of the monastery

Σινά, Μονή Αγίας Αικατερίνης *Sinai, St. Catherine's Monastery*

Μερική άποψη της μονής με το καθολικό, το νεότερο κωδωνοστάσιο (1871), κτίσματα στον περίβολο και προσκυνητές, βόρεια της μονής

View of the monastery with the Catholicon, the new bell tower (1871), buildings situated inside the wall and pilgrims to the north of the monastery

Egypt

Cairo - Alexandria

Thanks to its geographical location and the spiritual radiation of some of its cities, Egypt became an area where the Egyptian civilization was connected with the Greco-Roman, Jewish and Christian ones. The establishment and operation of the Ancient Library and the various philosophical schools of Alexandria helped the city to consolidate its prestige. The Library was founded by King Ptolemy of Egypt, also called the Savior (306-283 BC), after the proposal of Demetrius of Phalerum, the Athenian orator and first director of the Library. It was part of the Museum (a temple dedicated to the Muses, the patrons of arts and sciences,) in the complex of the palace of the Ptolemies, in the neighborhood of Vroucheiou. The dynasty of Ptolemies enriched the Library by purchasing, copying, even confiscating manuscripts from employees of the port of Alexandria, which were kept in ships. The Library possessed 700,000 scrolls from Greece, Rome and the East. The Library's disaster is considered to be one of the greatest events of all ages.

According to the ecclesiastical tradition, Mark the Evangelist considered to be the founder of the Orthodox Church in Egypt and the African continent. Already since the early centuries of the establishment of the Christian faith, temples and monasteries have been built in Egypt. In the 19th century, Greeks settled in Egypt and distinguished themselves especially in literature and commerce, leaving admirable works (churches, schools, charities). Among the churches that belong to the Greek Orthodox Patriarchate of Alexandria is the church of St. George, situated in the oldest district of Cairo, known as Old Cairo, built in the place of the ancient capital Foustatis. It presents numerous chapels along with the tombs of the patriarchs of Alexandria. The Greek cemetery is situated in the back courtyard of the Patriarchate, where the funerary monuments of Greek emigrants of 19th-20th c. prominent families are found.

Αίγυπτος

Κάιρο - Αλεξάνδρεια

Η Αίγυπτος, χάρη στη γεωγραφική της θέση και την πνευματική ακτινοβολία ορισμένων πόλεων της, αναδείχθηκε σε περιοχή σύνδεσης του αρχαίου αιγυπτιακού πολιτισμού με τον ελληνορωμαϊκό, τον ιουδαϊκό και τον χριστιανικό.

Η ίδρυση και λειτουργία της Αρχαίας Βιβλιοθήκης και των φιλοσοφικών σχολών της Αλεξάνδρειας συνέβαλαν στην εδραίωση του κύρους της πόλης. Η Βιβλιοθήκη ιδρύθηκε από τον βασιλιά της Αιγύπτου Πτολεμαίο Α΄, τον λεγόμενο Σωτήρα (306-283 π. Χ.), με πρόταση του Δημήτριου Φαληρέα, Αθηναίου ρήτορα και πρώτου διευθυντή της Βιβλιοθήκης. Αποτελούσε τμήμα του Μουσείου (ναού αφιερωμένου στις προστάτιδες των τεχνών και επιστημών, Μούσες) στο συγκρότημα των ανακτόρων των Πτολεμαίων, στην περιοχή του Βρουχείου. Οι Πτολεμαίοι μερίμνησαν για τον εμπλουτισμό της Βιβλιοθήκης με την αγορά, αντιγραφή, ακόμη και κατάσχεση χειρογράφων από υπαλλήλους του λιμανιού της Αλεξάνδρειας στα αμπάρια πλοίων. Η Βιβλιοθήκη αριθμούσε 700.000 παπύρους

με έργα από την Ελλάδα, τη Ρώμη και την Ανατολή. Η καταστροφή της αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα όλων των εποχών.

Ιδρυτής της ορθόδοξης Εκκλησίας στην Αίγυπτο και σε ολόκληρη την αφρικανική ήπειρο θεωρείται, σύμφωνα με την εκκλησιαστική παράδοση, ο ευαγγελιστής Μάρκος. Ναοί και μοναστήρια κτίστηκαν στην Αίγυπτο από τους πρώτους αιώνες εξάπλωσης του Χριστιανισμού. Το 19ο αι., Έλληνες εγκαταστάθηκαν στην Αίγυπτο και διακρίθηκαν κυρίως στα γράμματα και στο εμπόριο, αφήνοντας έργα που προκαλούν τον θαυμασμό (ναούς, σχολεία, κοινωφελή ιδρύματα). Ανάμεσα στους ναούς που ανήκουν στο ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο Αλεξάνδρειας ξεχωρίζει ο ναός του Αγίου Γεωργίου Παλαιού Καΐρου, κτισμένος στην περιοχή της αρχαίας πρωτεύουσας Φουσάτης. Διαθέτει παρεκκλήσια, φιλοξενεί τους τάφους των πατριαρχών Αλεξάνδρειας. Στην πίσω πλευρά εκτείνεται το ελληνικό Κοιμητήριο με ταφικά μνημεία επιφανών οικογενειών Ελλήνων αποδήμων του 19ου-20ού αι.

Αλεξάνδρεια Alexandria

Κάιρο Cairo

ΑΙΓΥΠΤΟΣ EGYPT

Káiro Cairo

Ο κυκλικός κοιμητηριακός ναός του Αγίου Γεωργίου με το μεγαλοπρεπές κωδωνοστάσιο ανοικοδομήθηκε το 1909, στο Κάιρο. Η είσοδός του κοσμείται με ανάγλυφη μαρμάρινη εικόνα του τιμώμενου αγίου, έφιππου να σκοτώνει τον δράκο

The circular cemetery church of St. George with the majestic spire was erected in 1909, in Cairo. The entrance is decorated with a relief marble icon of the honored saint on horseback slaying the dragon

Káiro Cairo

Μαρμάρινη παραστάδα με διάκοσμο από ιωνικό κυμάτιο, ανθέμια και κόγχες στην κεντρική είσοδο του ναού του Αγίου Γεωργίου

Marble pilaster decorated with Ionic wavelet, anthemia and niches at the main entrance of the church of St. George

Αλεξάνδρεια Alexandria

Η παρακμή της Αρχαίας Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας μπορεί να αποδοθεί σε μια σειρά από επιδρομές που έκαναν ο Ιούλιος Καίσαρας (47 π. Χ.), ο Καρακάλλας (215 μ. Χ.), η βασίλισσα της Παλμύρας της Συρίας, Ζηνοβία (269 μ. Χ.), ο Αυρηλιανός (270 μ. Χ.) και ο Άραβας χαλίφης Ομάρ Α΄ (641 μ. Χ.). Η Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας άρχισε να λειτουργεί το 2002

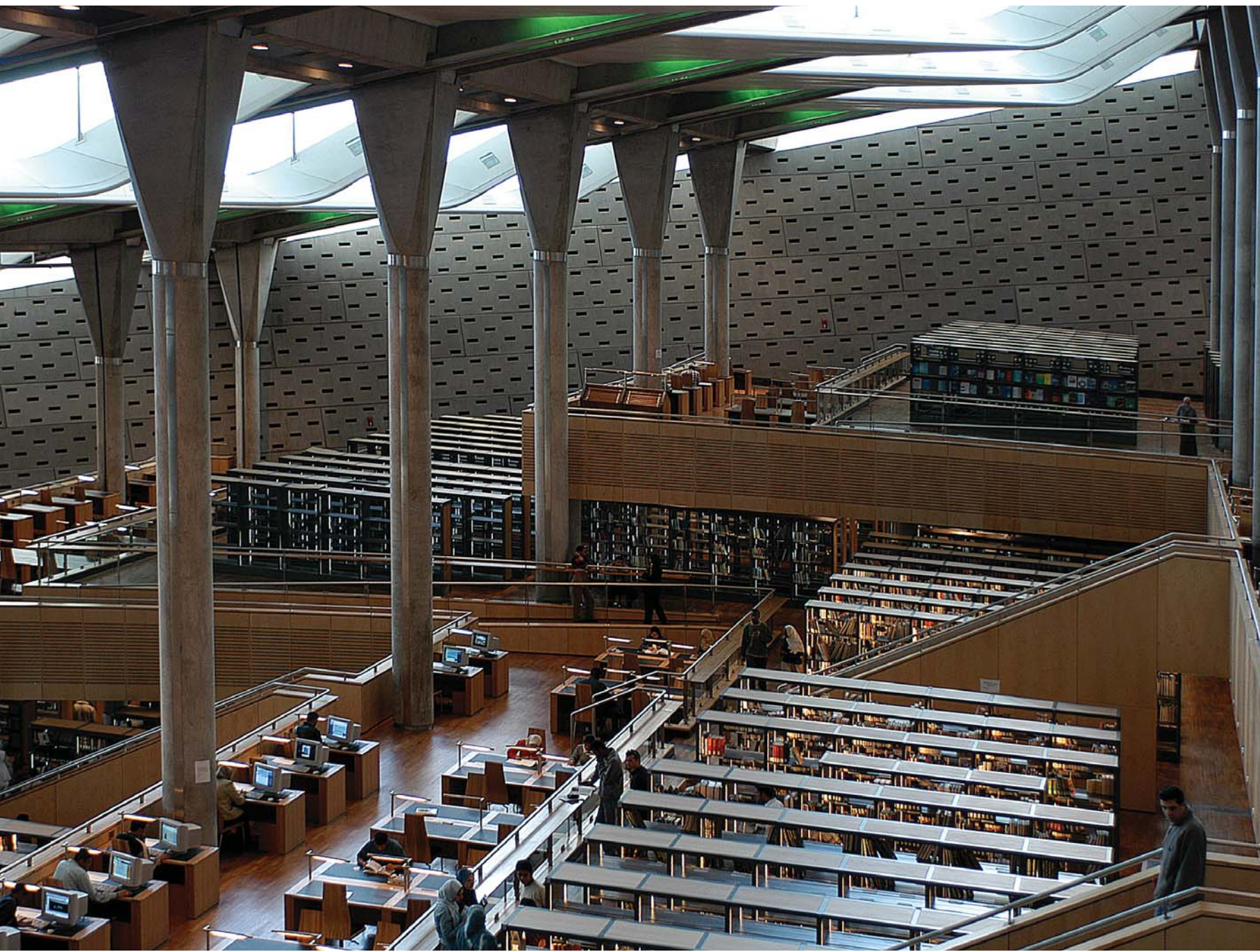
The decline of the Ancient Library of Alexandria can be attributed to a series of raids made by Julius Caesar (47 B.C.), Caracalla (215 A.D.), the queen of Palmyra, Syria Zenobia (269 A.D.), Aurelian (270 A.D.) and the Arab caliph Omar I (641 A.D.). The New Library of Alexandria was launched in 2002

Αλεξάνδρεια Alexandria

Εσωτερική άποψη από αναγνωστήριο της Νέας Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας, η οποία διαθέτει 13 ορόφους με 3.500 θέσεις μελέτης. Η συλλογή της περιλαμβάνει πάνω από 8.000.000 τόμους, 100.000 χειρόγραφα, 50.000 χάρτες, 30 βάσεις δεδομένων και 10.000 σπάνιες εκδόσεις

Interior view of a reading room of the New Library of Alexandria, which consists of 13 floors with 3.500 study places. The collection includes more than 8.000.000 volumes, 100.000 manuscripts, 50.000 maps, 30 databases and 10.000 rare publications

Βιβλιογραφία Bibliography

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία / Greek Bibliography

Μ. El-Abbadī, *Η αρχαία βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. Η ζωή και η μοίρα της*, Αθήνα 1998.

Σ. Ι. Αναγνώστου, Λέσβος και απέναντι μικρασιατική ακτή. Ενιαίος γεωγραφικός χώρος ως το 1922; *Ε' Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας* (ΕΙΕ/ΙΝΕ), Αθήνα 2007, 131-149.

Ρ. Δ. Αργυροπούλου-Π.Μ. Κιτρομηλίδης, Ο Διαφωτισμός στον χώρο της Αιολίδας. *Ε' Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας* (ΕΙΕ/ΙΝΕ), Αθήνα 2007, 59-75.

Γ. Αριστοδήμου, Νυμφαία στη Μικρά Ασία. *Μεγάλη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού-Μικρά Ασία*, 2003.

Γ. Αριστοδήμου, *Ο γλυπτός διάκοσμος Νυμφαίων και κρηνών στο ανατολικό τμήμα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας*, Θεσσαλονίκη 2012.

Α. Αρχοντίδου, Η ματιά του αρχαιολόγου. *Ε' Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας* (ΕΙΕ/ΙΝΕ), Αθήνα 2007, 19-24.

Luciano Canfora, *Η Χαμένη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας*, Εισαγωγή του συγγραφέα στην ελληνική έκδοση, Πρόλογος Μιχαήλ Στασινόπουλος, Μετάφραση Φοίβος Αρβανίτης, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα ⁴1990.

Ν. Γκιολές, *Βυζαντινή Ναοδομία (600-1204)*, Αθήνα 1987.

Γ. Γούναρης, Προσκυνήματα και μεγάλα μοναστικά κέντρα στην Ισαυρία και Κιλικία. *Βυζαντινά* 26 (2006) 101-124.

Γ. Δημητροκάλλης, Παλαιοχριστιανική Αρχιτεκτονική στη Μ. Ασία, *Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού*, Μ. Ασία, 2003.

Η Δόξα του Βυζαντίου στο Όρος Σινά. Θρησκευτικοί Θησαυροί από την Ιερά Μονή της Αγίας Αικατερίνης, 17 Σεπτεμβρίου - 24 Οκτωβρίου 1997, [κατάλογος έκθεσης], Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα 1997.

Φ. Ν. Κλεάνθης, Αλάτσατα η Χαμένη Πατρίδα μου (Σύλλογος Αλατσατιανών «Τα Εισόδια της Θεοτόκου»), Αθήνα 2003.

G. Koch, Παλαιοχριστιανικά μνημεία της Κιλικίας, *Εγνατία* 9 (2005) 201-266.

Μεγάλη διαδικτυακή εγκυκλοπαίδεια της Μ. Ασίας, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, λήμματα «Βουρλά», «Κιρκιντζές».

Π. Στ. Μεχτίδης, Έφεσος. Τρεις χιλιάδες τριακόσια χρόνια ελληνικής ιστορίας, Θεσσαλονίκη 2007.

Π. Στ. Μεχτίδης, Λιβίσι. Το Μουσείο της Μικρασιατικής Καταστροφής. *Μικρασιατική Σπίθα* 15 (2010) 43-60.

Π. Στ. Μεχτίδης, Μαρτυρίες Άγγλων περιηγητών για το Λιβίσι και τους Έλληνες της Λυκίας. *Μικρασιατικά Χρονικά* 23 (2009) 31-52.

Π. Στ. Μεχτίδης, Ο κόλπος της Μάκρης: μαρτυρίες, έρευνες και χαρτογραφία (από τον 15ο αιώνα έως σήμερα). *Μικρασιατικά Χρονικά* 24 (2011) 155-193.

Μητροπολίτης Πέργης Ευάγγελος Ι. Γαλάνης, *Ιστορία της Πέργης. Πολιτική και Εκκλησιαστική*, Αθήνα 2003.

Η Μονή της Αγίας Αικατερίνης, Σινά, Αίγυπτος. Ένα φωτογραφικό δοκίμιο, Κείμενα της Helen C. Evans, Φωτογραφίες του Bruce White, Εισαγωγή του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου Σιναίου Δαμιανού, Καθηγουμένου της Ελληνορθόδοξου Ιεράς Μονής της Αγίας Αικατερίνης, Σε συνεργασία με το Metropolitan Museum of Art, New York, Εκδόσεις Άμμος, Αθήνα 2004.

Γ. Ντέλλας, Οι εκκλησίες της Παναγίας της Πυργιώτισσας και του Αρχαγγέλου Μιχαήλ-Ταξιάρχη στο Λιβίσι της Μ. Ασίας, (*Κέντρο σπουδής και ανάδειξης Μικρασιατικού πολιτισμού*, 3ο Συμπόσιο «Τρεις χιλιετίες Μικρασιατικού πολιτισμού» 23-25/11/2007), 141-155.

Παγκόσμιος Ιστορία Τέχνης. Παλαιοχριστιανικός και Βυζαντινός κόσμος, (επιμ.: Jean Lassus, μτφρ.: Δ. Π. Σολωμού, επιμ. ελληνικής έκδοσης: Γ. Χατζόπουλος), Αθήναι 1976.

Α. Παλιούρας, *Η Μονή της Αγίας Αικατερίνης στο Όρος Σινά*, Σινά, Μονή αγίας Αικατερίνης, 1985.

Παράλια Μικράς Ασίας. Αρχαιολογικός Άτλας, (συντονισμός έκδοσης: Δ. Κουτσούμπα-Δ. Παλαιοθόδωρος), Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, Αθήνα 2005.

Α. Πατσιάδου, Πέργη (Αρχαιότητα), *Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού*, Μ. Ασία, 2005.

Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου «Άγιος Γρηγόριος Επίσκοπος Άσσου», (Μυτιλήνη 1-4 Ιουλίου 2003), Μυτιλήνη 2006.

Α. Filges, Δίδυμα (Αρχαιότητα), *Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού*, Μ. Ασία, 2002.

Πριήνη, (επιστημ. ευθύνη-γενικός συντονισμός Ν. Α. Δοντάς), [Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού] Αθήνα 2000.

Σινά. Οι θησαυροί της Ι. Μονής Αγίας Αικατερίνης, (γενική εποπτεία Κωνσταντίνος Α. Μανάφης), Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1990.

Μακάριος Τηλλυρίδης, Μητροπολίτης Ζιμπάμπουε, *Πατριαρχείον της Μεγάλης Πόλεως Αλεξανδρείας*, Αθήνα 1998.

Μ. Τσιτιμάκη, Η διασπορά της τρίκλιτης βασιλικής κατά την όψιμη τουρκοκρατία στο βορειοανατολικό Αιγαίο. *Ε΄ Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας* (ΕΙΕ/ΙΝΕ), Αθήνα 2007, 481-496.

Ι. Μ. Φουντούλης, Ναοί και μοναστήρια των Κυδωνιών. *Ε΄ Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας* (ΕΙΕ/ΙΝΕ), Αθήνα 2007, 27-37.

Νανώ Χατζηδάκη, *Ελληνική Τέχνη. Βυζαντινά Ψηφιδωτά*, Αθήνα 1994.

Δ. Ψαρρός, Η οικιστική ιστορία των Κυδωνιών. *Ε΄ Διεθνές Συνέδριο Ιστορίας* (ΕΙΕ/ΙΝΕ), Αθήνα 2007, 497-513.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία / Foreign Bibliography

Alahan: An Early Christian Monastery in Southern Turkey, (έκδ.: Mary Gough), Pontifical Institute of Mediaeval Studies, (*Studies and Texts* 73), Toronto, Ontario 1985.

M. Avi-Yohan, *The Madaba Mosaic Map with Introduction and Commentary*, Jerusalem 1954.

C. Bayburtluoğlu, Lycia. *Suna and İnan Kiraç Research Institute on Mediterranean Civilizations*, Antalya 2004.

H. Buchwald, The Church of St. John the Theologian in Alaşehir (Philadelphia), *JÖB* 30 (1981) 301-318.

J.C. Carter, *The sculpture of the sanctuary of Athena Polias at Priene*, London 1983.

A. Champer, *Le Mont Sinai et le monastère Sainte-Catherine*, Albert Guillot, Paris 1963.

H. Donner-H. Cüppers, *Die Mosaikkarte von Madaba*, I, Wiesbaden 1977.

L. Eckenstein, *A History of Sinai*, London, Society for Promoting Christian Knowledge. N.Y., London 1921.

Egeria. Mediterranean medieval places of pilgrimage. Network for the documentation, preservation and enhancement of monuments in the Euromediterranean area, (supervisor Ersi Brouskari, coordinator Vasileios Skoulas), Hellenic Ministry of Culture and the Participants of the Egeria Programm.

John Galey, *Sinai and the Monastery of St. Catherine*, (introduction by G. H. Forsyth and K. Weitzmann), The American University in Cairo Press, Cairo 1985.

H. Hellenkemper-F. Hild, *Lykien und Pamphylien*, *TIB* 8/1, Wien 2004.

H. Hellenkemper-F. Hild, *Lykien und Pamphylien*, *TIB* 8/2, Wien 2004.

J. J. Hobbs, *Mount Sinai*, Austin, University of Texas Press, Texas 1995.

R. M. McLeod, *The Library of Alexandria. Centre of Learning in the Ancient World*, London/ New York 2004.

M. Mutahari, *The Burning of Libraries in Iran and Alexandria*, Tehran 1983.

Myra. Eine lykische Metropole in antiker und byzantinischer Zeit (έκδ.: J. Borchhardt) (*Istanbuler Forschungen* 30), Berlin 1975.

Michele Piccirillo, *The Mosaics of Jordan*, (edited by Patricia M. Bikai and Thomas A. Dailey), American Center of Oriental Research, Jordan Press Foundation, Amman, Jordan 1993.

Phaselis: Beiträge zur Topographie und Geschichte der Stadt und ihrer Häfen, (έκδ.: J. Schäfer), (*Istanbuler Mitteilungen* 24), Tübingen 1981.

Philadelphiea: Nachtrag zu den Beiträgen zur Geschichte und Topographie Kleinasiens (έκδ.: E. Curtius), Berlin 1873.

St. Pülz, *Untersuchungen zur Kaiserzeitlichen Bauornamentik von Didyma*, (*IstMitt Beih.* 35), Tübingen 1989.

W. Radt, *Pergamon. Geschichte und Bauten, Funde, und Erforschungen einer antiken Metropole*, 1988.

Regione Lazio Assessorato alla Cultura, Ministero del Turismo e delle Antichità di Giordania, *I Mosaici di Giordania*, Catalogo di Michele Piccirillo, Testi di J. Balty, G. Bisheh, H. Buschhausen, N. Duval, P. Testini, Edizioni Quasar, Roma 1986.

C. Ruscio, Αττάλεια (Αρχαιότητα). *Εγκυκλοπαίδεια Μείζονος Ελληνισμού*- Μ. Ασία, 2008.

U. Serdaroglou-R. Stupperich, *Ausgrabungen in Assos*, (*Asia Minor Studien* 10), Bonn 1993.

Sinai Byzantium Russia. Orthodox Art from the sixth to the twentieth century, (Yuri Piatnisky, Orians Baddeley, Earleen Brunner, Marlia Mundell Mango editors), The Saint Catherine Foundation in association with The State Hermitage Museum, St Petersburg, The State Hermitage Museum, St Petersburg, June 2000-September 2000 and at the Courtauld Gallery, Somerset House, London, October 2000-February 2001, St Petersburg 2000.

Specimina Sinaitica. Die datierten griechischen Handschriften des Katharinen-Klosters auf dem Berge Sinai, 9. bis 12. Jahrhundert, (von Dieter Harlfinger, Dieter Roderich Reinsch, Joseph A. M. Sonderkamp, in Zusammenarbeit mit Giancarlo Prato), Berlin 1983.

Studies in the Arts at Sinai, (Essays by Kurt Weitzmann), Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1982.

Studies on Roman and Islamic 'Ammān, The Excavations of Mrs C-M Bennett and Other Investigations, Volume I. History, Site and Architecture, Alastair Northedge (with contributions by Julian Bowsher, Ulrich Hübner, Henry Innes MacAdam, and Jason Wood), Published for the British Institute in Amman for Archaeology and History by Oxford University Press, New York 1992.

The Monastery of Saint Catherine, (edited by Oriana Baddeley and Earleen Brunner), The Saint Catherine Foundation, Foundation for the Hellenic Culture, London ²1996.

The Monastery of Saint Catherine at Mount Sinai. The Church and Fortress of Justinian, (plates by George H. Forsyth, Kurt Weitzmann, with Ihor Ševčenko and Fred Anderegge), The University of Michigan Press, Ann Arbor, 1965.

The Princeton Encyclopedia of Classical Sites (έκδ.: R. Stillwell), Princeton, N. Jersey 1976, λήμματα «DIDYMA or BRANCHIDAI», «MYRA», «PERGAMON», «PERGE», «PHASELIS», «PHILADELPHIA», «PRIENE», «SIDE».

K. Tuchelt, *Vorarbeiten zur einer Topographie von Didyma: eine Untersuchung der inschriftlichen und archäologischen Zeugnisse* (*IstMitt Beih.* 9), Tübingen 1973.

Urbanism in Western Asia Minor: new studies on Aphrodisias, Ephesos, Hierapolis, Pergamon, Perge, and Xanthos, Portsmouth, R.I., *Journal of Roman Archaeology*, 2001.

K. Weitzmann, *The Monastery of Saint Catherine at Mount Sinai- The Icons, volume one: from the sixth to the tenth century*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1976.

WWW.ALATSATA.NET

Copyright © 2015
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, Θεσσαλονίκη

ISBN: 978-618-80928-6-0

Copyright © 2015
Museum of Byzantine Culture, Thessaloniki

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται
κατά τις διατάξεις του Ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993)
και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας
του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο, μηχανικό,
φωτογραφικό, ηλεκτρονικό, η εκμετάλλευση του συνόλου
ή μέρους του έργου. Τα κείμενα απηχούν αποκλειστικά
τις απόψεις των συγγραφέων τους.

This work is protected by copyright under the provisions
of Greek law 2121/1993 and by international conventions
on intellectual property.

Any use of whole or part of the work in any way
or means mechanical, photographic
or electronic is strictly prohibited
without the written permission of the publisher.

The texts reflect exclusively the views of their authors.

www.mbp.gr

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ

GRAPHIC DESIGN FOR THE CATALOGUE

POLYPTYCHON
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ CULTURAL SERVICES

www.polyptychon.gr

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

PRINT - BINDING

MAYPOΓENHΣ A.E.

MAVROGENIS S.A.